

Kaos GL 2017 Medya İzleme Raporu

Yayımlayan: Kaos Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği
(Kaos GL)

Raporu hazırlayan: Yıldız Tar

Medya izleme ekibi: Ali Özbaş, Aslı Alpar, Yıldız Tar

Yayımlayan: Kaos GL Derneği

Tasarım: CeketMedya

Birinci Baskı: Ankara, 2018

Bu kitap parayla satılamaz. İnsan haklarının desteklenmesi amacıyla yapılan ve ticari olmayan etkinliklerde serbestçe kullanılabilir.

Kaos GL Derneği

PK 12 Tunus PTT Kavaklıdere - Ankara

Telefon: +90 312 230 0358

Faks: +90 312 230 6277

E-posta: web@kaosgl.org

www.kaosgl.org

SWEDEN

Bu kitap, Kaos GL Derneği tarafından, İsveç Uluslararası Kalkınma ve İşbirliği Ajansı'nın (SIDA) destekleri ile yayımlanmıştır. Bu, yayının içeriğinin SIDA'nın resmi görüşlerini yansıttığı anlamına gelmemektedir.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ NİYETİNE	4
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	6
ANAHTAR BULGULAR VE GENEL TABLO.....	10
ARAŞTIRMA SONUÇLARI	14
MEDYADAN SEÇTİKLERİMİZ.....	38
HAK HABERCİLİĞİ İÇİN KILAVUZ.....	48
YANLIŞ SORULARA DOĞRU CEVAPLAR	60
NEFRET NEDİR?	64

ÖNSÖZ NİYETİNE

Kaos GL Derneği olarak 9 yıldır lezbilyen, gey, biseksüel, trans ve intersekslerin (LGBTİ) medyada yer alış biçimlerini izliyoruz. Her yıl yayınladığımız medya izleme raporları ile hem medyadaki ayrımcı söylem, nefret söylemi, nefret suçu ve önyargıya dikkat çekmeye çalışıyor hem de medyada seyri takip ediyoruz.

2017 yılı medya izleme faaliyetimizi gözden geçirdiğimiz ve yeniden yapılandırdığımız bir yıl oldu. Medyayı izlerken kullandığımız ölçeği yeniden düzenledik, kategorilendirmemizi medyayı daha kapsamlı bir şekilde ele alacak şekilde genişlettik. Bir yıl boyunca hem medya taramasını sürdürdük hem de çalışma yöntemimizi daha kapsayıcı hale getirdik.

Elinizde tuttuğunuz bu raporla birlikte artık medyaya dönük daha kapsamlı analizlerimizi paylaşabiliyor, günbegün taradığımız haberlere ilişkin hem sayısal verileri hem de yorumlamalarını kamuoyuna sunuyoruz.

Bütün bu süreç boyunca desteklerini esirgemeyen sevgili Ülkü Doğanay ve Özgür Mehmet Kütküt'e teşekkür ederiz.

Medyada nefretin, hedef göstermenin, önyargının olmadığı; medyanın eşitlik ve özgürlük için etik ilkelerine uygun hareket ettiği bir döneme ulaşma ümidiyle...

İyi okumalar!

Yıldız Tar

Kaos GL Medya ve İletişim Program Koordinatörü

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bir yıl boyunca sürdürdüğümüz araştırma kapsamında Ajanspress'in belirlenen anahtar kelimelerden taradığı haber ve köşe yazısı metinlerini inceledik. Yazılı basında lezbiyen, gey, biseksüel, trans, interseks, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, homofobi, transfobi, queer ve kuir gibi kelimelerin yanı sıra "ibne, nonoş, ters ilişki, ahlaksız teklif, gay, homoseksüel" gibi LGBTİ'leri tanımlamak için sık kullanılan negatif kavramları da araştırmamıza dahil ettik.

Ajanspress tarafından günlük olarak süzülen haberleri Google Forms yardımıyla oluşturduğumuz ölçeğimize göre tasnif ettik. Ölçeklendirmemizde metinleri başlık, yayınlandığı gazete, yayınlandığı sayfa, metnin konusu, metnin türü (haber, söyleşi ya da köşe yazısı) gibi teknik özelliklerin yanı sıra metinleri hak haberciliği kapsamında değerlendirdik. Araştırma yöntemimize göre bir metnin hak haberciliği kapsamında değerlendirilebilmesi için aşağıda sıralanan niteliklerden en az birisini taşıması gerekiyor:

1. LGBTİ'lerin insan haklarına saygılı haber yapılmış
2. LGBTİ örgütlerinin LGBTİ haklarına ilişkin görüşlerine yer verilmiş
3. LGBTİ örgütlerinin diğer hak alanlarına ilişkin görüşlerine yer verilmiş
4. Kaos GL'nin LGBTİ haklarına ilişkin görüşlerine yer verilmiş (Dernek ya da dernek adına konuşan bir kişinin görüşleri haberde çarpıtmadan yer almış)
5. Kaos GL'nin diğer hak alanlarına ilişkin görüşlerine yer verilmiş (Dernek ya da dernek adına konuşan bir kişinin görüşleri haberde çarpıtmadan yer almış)
6. LGBTİ'lerin yaşadığı ayrımcılık, nefret saldırısı gibi hak ihlallerini hak temelli habercilik ilkeleri çerçevesinde görünür kılmış
7. Başarı hikayesi doğru biçimde aktarılmış
8. LGBTİ örgütlerinin düzenlediği etkinlikler doğru bir biçimde görünür kılınmış
9. LGBTİ'lere yönelik insan hakları ihlallerine karşı mücadele yöntemlerinden bahsedilmiş

Gazetelerin kendi hazırladıkları haberlerde LGBTİ, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ifadelerinin geçtiği pek çok yer olsa da yalnızca ana konusu LGBTİ olan haberlere odaklanıyoruz. Bu yüzden, örneğin, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğinin anayasanın eşitlik maddesindeki kategorilerin dışında kalmasına bir haberde yer verilmesi bizim için başlı başına yeterli olmuyor. Anayasada LGBTİ eşitliğinin yer almasına ilişkin daha ayrıntılı bir haber ya da röportaj ise değerlendireceğimiz haberler arasında yer alıyor. Veya özellikle "kadınlar ve LGBTİ'ler" kullanımına sıkça rastlanan haberlerde eğer özel olarak LGBTİ'ler özne olarak yer almıyor sadece bir kelime olarak yer alıyorsa bu haberleri araştırmamızın dışında tutuyoruz.

LGBTİ'lere yönelik doğrudan bir stereotipleştirme, aşağılama, ayrımcılık ya da nefret söylemi olmayan haberleri her anlamda başarılı bulmasak bile hak haberciliği kategorisine yerleştiriyoruz.

Bununla birlikte, haberlerdeki metin içeriğinin yanı sıra kullanılan görsellerden puntolara haberin diğer unsurlarını da göz önünde bulunduruyoruz.

Hak haberciliği kapsamında değerlendirilmeyen metinleri ise 3 ayrı başlıkta ince liyoruz. Bu başlıkların ilkinde sorumuz: Metinde LGBTİ'lere yönelik insan hakları ihlali var mı?

Bir metinde homofobik, bifobik ya da transfobik nefret söyleminin olması; LGBTİ kimlik ve varoluşların “hastalık”, “suç”, “günah”, “ahlaksızlık”, “sapkınlık” olarak tanımlanması; metnin dilinde ayrımcılık olması o metinde hak ihlalini tespit ederken kullandığımız alt başlıklardan sadece birkaçı. Çoklu kodlama yaptığımız bu bölümde metinleri detaylıca analiz ediyoruz. Bir metinde sadece nefret söylemi olduğunu belirtmekle yetinmeyip hangi bağlamda olduğuna da bakıyoruz. Bu bölümde son dönemde LGBTİ yürüyüşlerinin yasaklanması, Ankara Valiliği'nin LGBTİ etkinliklerini yasaklaması ve LGBTİ'lerin ifade ve örgütlenme özgürlüğünün tehdit altında olması sebebiyle metinlerde ifade ve örgütlenme özgürlüğünün ve aynı şekilde özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edilip edilmediğine özel olarak baktık.

Hak ihlali başlığı altında incelediğimiz alt başlıklar şöyle:

1. Metin nefret söylemi içeriyor
2. Metin nefret suçu içeriyor
3. Metinde LGBTİ kimlikler “hastalık” olarak tanımlanıyor
4. Metinde LGBTİ kimlikler “suç” olarak tanımlanıyor
5. Metinde LGBTİ kimlikler “günah” olarak tanımlanıyor
6. Metinde LGBTİ kimlikler “sapkınlık-sapıklık” olarak tanımlanıyor
7. Metinde LGBTİ kimlikler “ahlaksızlık” olarak tanımlanıyor
8. Metin ayrımcı dil içeriyor
9. Özel hayatın gizliliği ihlal edilmiş
10. Düşünce, ifade ve örgütlenme özgürlüğü ihlal edilmiş

Ölçeklendirmemizde LGBTİ kimlikleri “hasta” olarak tanımlayan bir metin nefret söylemi de içermiş oluyor. Ancak özellikle hangi kelime ve kavramlarla LGBTİ kimlik ve varoluşların hedef gösterildiğini tespit edebilmek için medyada sık rastlanılan ifadeleri ayrıca incelemeyi tercih ettik.

İkinci sorumuz ise; metin LGBTİ'lere yönelik önyargıları besliyor mu?

Bu soru ile LGBTİ'lerin stereotipler üzerinden temsil edilip edilmediğini, karikatürleştirme, marjinalleştirme gibi yöntemleri tespit edip görünür kılmayı amaçlıyoruz.

Son olarak metinleri görsel temsil açısından değerlendiriyor, aşağılayıcı görsel temsil olup olmadığına bakıyoruz.

Araştırmamız kapsamında yerel ve ulusal basını ayrı ayrı inceliyor ve yine aynı şekilde LGBTİ'lerin hem hangi konuda haberlerde temsil edildiğine hem de bu haberlerde kaynağın kim ya da ne olduğuna bakmaya çalışıyoruz.

Bu rapordan nasıl yararlanabilirsiniz?

2017 yılına ait medya raporumuzda medyada ayrımcı söylem, nefret söylemi ve önyargıya ilişkin hem genel verileri hem de gazete ve şehir bazlı verileri bulabilirsiniz.

Gazeteciler bu rapordan özellikle çalıştıkları yayın organlarının LGBTİ haberciliğinde bulunduğu noktayı görme noktasında faydalanabilir. Aynı şekilde raporumuzda seçtiğimiz haberlerin niteliksel analizine ve haber yazımında dikkat edilmesi gereken ilkelere de yer verdik.

Bu rapor ile amaçlarımızdan biri de hem gazetecilere, hem de medyada temsille ilgilenen akademisyenlere ve öğrencilere doğrudan yararlanabilecekleri bir kaynak sunmak. Dolayısıyla raporu haber toplantılarından medya ve insan hakları derslerine kadar çeşitli alanlarda kaynak belirterek kullanmanız mümkün.

Aynı şekilde bu rapor ile çeşitli şehirlerdeki LGBTİ hak savunucularına medyayı analiz edebilmeleri, basın ile iletişimlerinde kullanabilecekleri verilere sahip olmalarını da hedefliyoruz.

Rapora ilişkin soru, görüş ve eleştirilerinizi web@kaosgl.org ve yildiz.tar@kaosgl.org adreslerine iletebilirsiniz.

ANAHTAR BULGULAR VE GENEL TABLO

- Araştırma kapsamında 2017 yılında yazılı basında yayınlanan 2704 metni inceledik. Bu metinlerin yaklaşık yüzde 58'i (1579 metin) ulusal medyada yayınlanırken; yüzde 42'si (1125 metin) yerel medyadaydı. 2017 yılı boyunca belirlediğimiz anahtar kelimeler üzerinden ulusal ve yerel medyada yer alan 2704 haber, söyleşi ya da köşe yazısını inceledik. İncelediğimiz metinlerin 316'sında (yüzde 12) LGBTİ'ler metnin konusu değildi, sadece isim olarak yer alıyordu. Bu haberler çıkartıldığında 2017 yılında toplam 2388 haber, söyleşi ya köşe yazısında LGBTİ'ler yer aldı.
- 2017'de yazılı basında yayınlanan haber, söyleşi ya da köşe yazılarının sadece yüzde 46'sı (1097) hak haberciliği ilkelerine uygundu. Bütün metinlerin yüzde 54'ünü oluşturan 1291 metinde ise LGBTİ'lerin temel hakları ihlal edildi, nefret söylemi ve/veya ayrımcı dil kullanıldı ya da LGBTİ'lere ilişkin önyargıları besleyen içerik tercih edildi.
- Hak haberciliği kapsamında değerlendirilen 1097 metin detaylıca incelendiğinde haberlerin büyük bir çoğunluğunda (851 metin, yüzde 78) sadece LGBTİ'lerin temel insan haklarına saygılı olmakla yetindiği açığa çıktı. Yine 2017'de hak haberciliği kapsamında değerlendirilen haberlerin yüzde 33'ünde (361 metin); yayınlanan bütün haberlerin ise sadece yüzde 15'inde LGBTİ'lerin yaşadığı ayrımcılık, nefret saldırısı gibi hak ihlallerini hak temelli habercilik ilkeleri çerçevesinde görünür kılındı. Sadece 80 haberde bu ihlallere karşı mücadeleye yöntemlerinden bahsedildi. LGBTİ örgütlerinin LGBTİ haklarına ilişkin görüşleri 2017'de yazılı basında kendisine ancak 73 metinde yer bulabildi. Bu, hak haberciliği kapsamında değerlendirilen haberlerin yüzde 6'sını oluştururken, bütün haberlerin ise sadece yüzde 3'üne tekabül ediyor. Yazılı basında yer alan LGBTİ örgütlerinin LGBTİ haklarına ilişkin görüşlerinin yarısına yakını ise Kaos GL Derneği'nin çalışmaları ve dernek temsilcilerinin basına verdikleri demeçler oluşturdu.
- Hak haberciliği kapsamında değerlendirilmeyen haberlerin yüzde 86'sında (1112) LGBTİ'leri hedef alan hak ihlali tespit edildi. Hak ihlali alt kategorilerinde ayrımcı dil ve nefret söylemi öne çıktı. 2017 yılında 833 haber, söyleşi ve köşe yazısında LGBTİ'ler ayrımcı bir dille temsil edildi. Bu, LGBTİ'leri konu edinen bütün içeriklerin yüzde 35'ini oluşturuyor. Bütün metinlerin yüzde 28'ine tekabül eden 680 metinde nefret söylemi tespit edildi. 328 metinde ise (yüzde 14) LGBTİ kişiler ya da dernek, kurum ve kuruluşları hedef gösterilerek nefret suçu işlendi. 668 metinde (LGBTİ'leri konu alan metinlerin yüzde 27'si) lezbiyen, gey, biseksüel, trans ya da interseks olmak "suç" gibi gösterildi. 462 metinde (yüzde 19) LGBTİ'ler "ahlaksız" olarak işaretlendi. Bu oranlar "sapkınlık", "hastalık" ve "günah" olarak işaretlenmede ise şöyleydi: "Sapkınlık", 409 metin, yüzde 17; "Hastalık", 290 metin, yüzde 12; "Günah", 349 metin, yüzde 14.

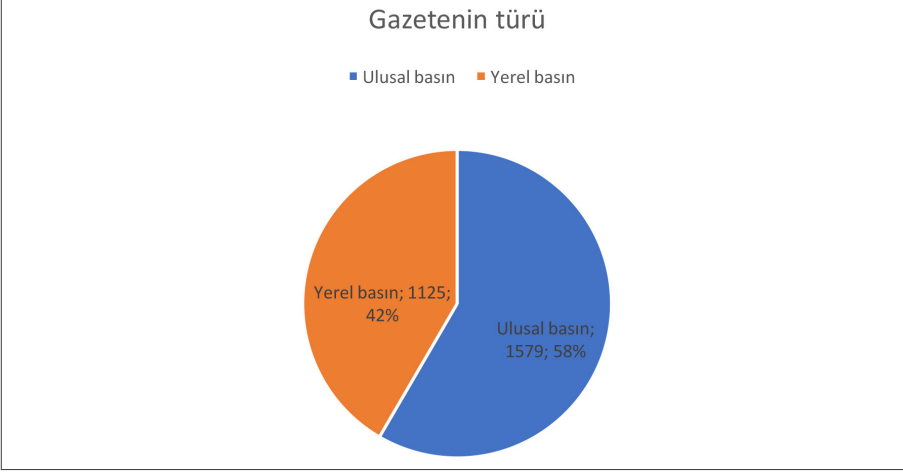
- Özetle; 2017 yılı yazılı basında LGBTİ kimlik ve varoluşunun “suç” olarak gösterildiği bir yıl oldu. Yazılı basında ayrımcı dil çok sık bir biçimde kullanıldı. Nefret söylemi LGBTİ’lerin konusu olduğu bütün metinlerin yüzde 28’inde yer alarak LGBTİ’lerin medyada eşit temsili hedef aldı. Yine LGBTİ’lerin konu edildiği metinlerin yüzde 16’sına tekabül eden 373 metinde LGBTİ’lerin düşünce, ifade ve örgütlenme özgürlüğü hedef alındı.
- Hak haberciliği kapsamında değerlendirilmeyen haberlerin yüzde 97’sinde (1249) LGBTİ’lere yönelik önyargı tespit edildi. Önyargı başlığının alt kategorileri arasında LGBTİ’lere ilişkin yanlış bilgiler öne çıktı. 2017’de yazılı basında yüksek oranda LGBTİ’ler hakkında yanlış bilgiler yer aldı. Yıl boyunca 824 metinde (yüzde 35) LGBTİ’lerle ilgili yanlış bilgiler dolaşıma girdi. Yine, LGBTİ’ler bütün haberlerin yüzde 13’ünde (540) magazinelleştirildi.
- LGBTİ içerikli haber ve köşe yazıları en çok Bursa’da yayınlanan yerel medya organlarında kendisine yer bulabildi. Bursa’yı Antalya ve İstanbul takip etti. Bursa’daki haberlerin dağılımı incelendiğinde şehirde 2017’de yayınlanan konuları LGBTİ’ler olan haberlerin çok büyük bir çoğunluğunun ya LGBTİ’lere yönelik hak ihlali içerdiği ya da önyargıyı yaygınlaştırdığı açığa çıkıyor. Şehirde yayınlanan haber, köşe yazısı ya da söyleşilerin yalnızca yüzde 14’ü (30) hak temelli haber örneği olarak değerlendirildi. Haberlerin yüzde 86’sında ise (188) ayrımcı dil, nefret söylemi ve/veya önyargı tespit edildi.
- Ulusal medyada 2017 yılında LGBTİ’lerin yer aldığı 1579 haber, söyleşi ve köşe yazısı yayınlandı. Yayınladıkları haber, köşe yazısı ve söyleşilerin ayrımcılık, nefret söylemi, önyargı veya LGBTİ’lere yönelik herhangi bir hak ihlali içerip içermediğine bakılmaksızın LGBTİ’leri sayfalarına taşıyan ilk altı gazete sırayla şöyleydi: Hürriyet, Habertürk, Cumhuriyet, Birgün, Yeni Akit, Evrensel. Hürriyet gazetesi 103’ünü hak haberciliği kapsamında değerlendirdiğimiz 141 haber, söyleşi ya da köşe yazısı yayınladı. Bu rakamlar Habertürk gazetesi için 74 hak haberciliği kapsamında olmak üzere 112 haber, söyleşi ya da köşe yazısı idi. Cumhuriyet gazetesi 91’ini hak haberciliği kapsamında değerlendirdiğimiz 93; Birgün ise 76’sı hak haberciliği olmak üzere 81 haber, söyleşi ya da köşe yazısı yayınladı. Yeni Akit gazetesi tamamı LGBTİ’lere yönelik hak ihlali ve/veya önyargı içeren 91 haber, söyleşi ya da köşe yazısı yayınladı. Yeni Akit gazetesinin bir yılda yayınladığı içeriklerin tamamında LGBTİ’lere yönelik hak ihlali tespit edildi. Öte yandan Evrensel gazetesi yayınladığı bütün içeriklerde hak haberciliği ilkelerini gözettili. Evrensel gazetesi LGBTİ’lerin yer aldığı; tamamını hak haberciliği kapsamında değerlendirdiğimiz 73 haber, söyleşi ya da köşe yazısı yayınladı.

- LGBTİ'leri konu edinen içeriklerin yüzde 65'ini (1541) haberler oluşturdu. LG-BTİ'ler 657 köşe yazısında (yüzde 27) yer alırken söyleşi ve röportajlar için bu oran 115 ile yüzde 5'te kaldı. Köşe yazısı ve haberin aksine öznelerin seslerini daha fazla duyurabilmesini sağlayan söyleşi ve röportajlarda LGBTİ'ler çok az yer alabildi. LGBTİ'leri konu edinen haber, söyleşi ve köşe yazıları en çok gazetelerin güncel/gündem sayfalarında (823 içerik ile yüzde 34) yayınlandı. LGBTİ'ler dış haberlerde 371 haber ile yüzde 16 oranında yer alırken; gazetelerin eklerinde 243 metin (yüzde 10) yer aldı.
- Bir yıl boyunca üretilen 2388 içeriğin büyük bir çoğunluğunda genel olarak LGBTİ ifadesi kullanıldı. Haberlerde kendisine en çok yer bulabilen grup 542 içerikle translar oldu. Ancak transların büyük çoğunlukla adli vakalar ve polis operasyonlarına ilişkin haberlerde yer aldığı gözlemlendi. LGBTİ toplumunun içinde en görünmez gruplar ise biseksüeller ve intersekslerdi. Medyada intersekslere ilişkin sadece 31 metin yer aldı. Biseksüeller ise sadece 158 metinde yer aldı.
- LGBTİ'ler 2017'de en çok siyaset (773 metin) haberlerinde yer aldı. Siyaseti 704 metinle nefret suçları takip etti. LGBTİ'lerin en çok temsil edildiği haberler arasında 408 metinle kültür sanat haberleri de yer alıyor. Temel hak alanlarından olan eğitim, sağlık ve barınma alanlarında ise LGBTİ'ler kendine çok az yer bulabildi. Mültecilere ilişkin haberlerde de LGBTİ'ler ve LGBTİ mülteciler görünmezdi.
- 2017'de LGBTİ'lerin konu edildiği haberlerin büyük bir çoğunluğunda LGBTİ kişilerden (212, yüzde 9) çok uzmanların (513, yüzde 22) ve politikacıların (280, 12) görüşlerine başvuruldu.

ARAŞTIRMA SONUÇLARI

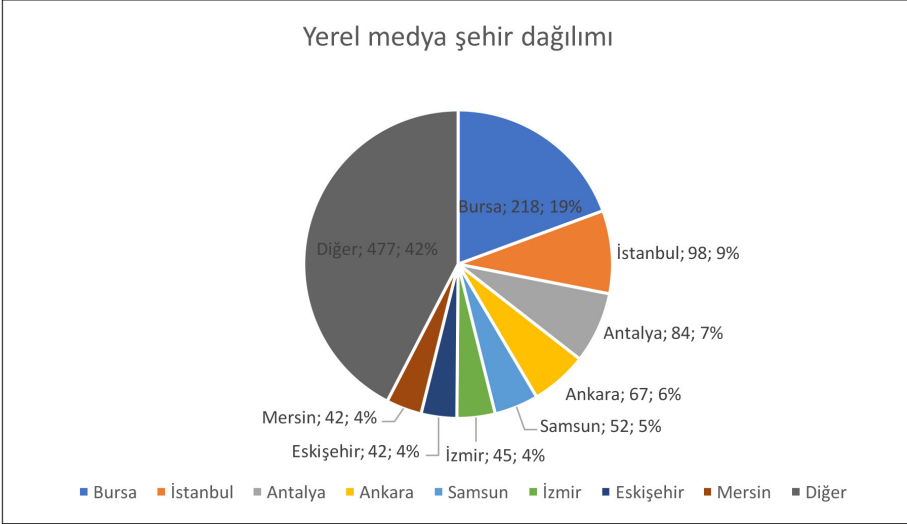

Gazetenin türü

Araştırma kapsamında 2017 yılında yazılı basında yayınlanan 2704 metni inceledik. Bu metinlerin yaklaşık yüzde 58'i (1579 metin) ulusal medyada yayınlanırken; yüzde 42'si (1125 metin) yerel medyadaydı.

Yerel medya şehir dağılımı

LGBTİ içerikli haber ve köşe yazıları en çok Bursa'da yayınlanan yerel medya organlarında kendisine yer bulabildi. Bursa'yı Antalya ve İstanbul takip etti. LGB-Tİ'leri sayfalarına taşıyan yerel gazetelerin en çok yayımlandığı 8 il sırasıyla Bursa, İstanbul, Antalya, Ankara, Samsun, İzmir, Eskişehir ve Mersin'di.

Yerel medyada yayınlanan metinlerin sayı ve yüzdeleri şöyle:

*Bursa, 218 metin, yüzde 19

*İstanbul, 98 metin, yüzde 9

*Antalya, 84 metin, yüzde 7

*Ankara, 67 metin, yüzde 6

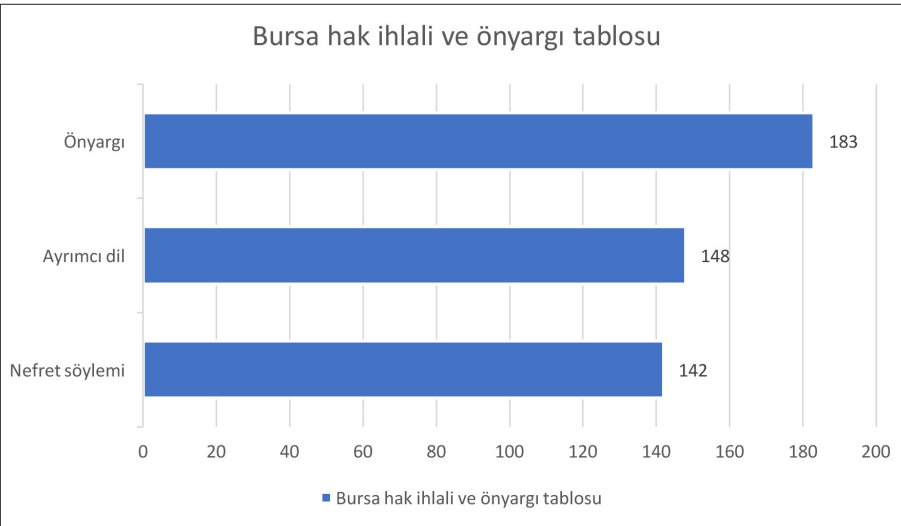
*Samsun, 52 metin, yüzde 5

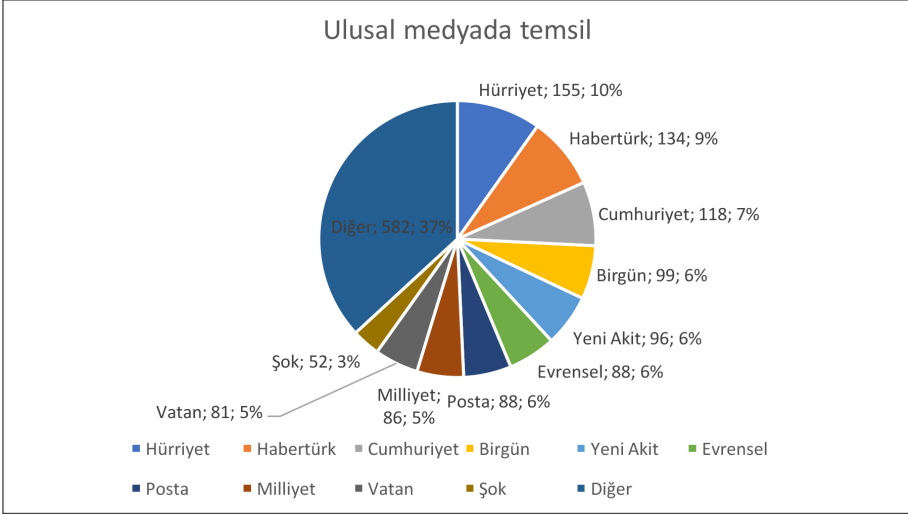
Bursa'daki yerel gazetelerde çıkan LGBTİ içerikli haberlerin LGBTİ hakları bağlamında değerlendirilmesi

Yerel medyada en çok haberin çıktığı şehir olan Bursa'daki haberlerin dağılımı incelendiğinde şehirde 2017'de yayınlanan konusu LGBTİ'ler olan haberlerin çok büyük bir çoğunluğunun ya LGBTİ'lere yönelik hak ihlali içerdiği ya da önyargıyı yaygınlaştırdığı açığa çıkıyor. Şehirde yayınlanan haber, köşe yazısı ya da söyleşilerin yalnızca yüzde 14'ü (30) hak temelli haber örneği olarak değerlendirildi. Haberlerin yüzde 86'sında ise (188) ayrımcı dil, nefret söylemi ve/veya önyargı tespit edildi. Bu metinlerde önyargı, nefret söylemi ve ayrımcı dil içeren metin oranları ise şöyle:

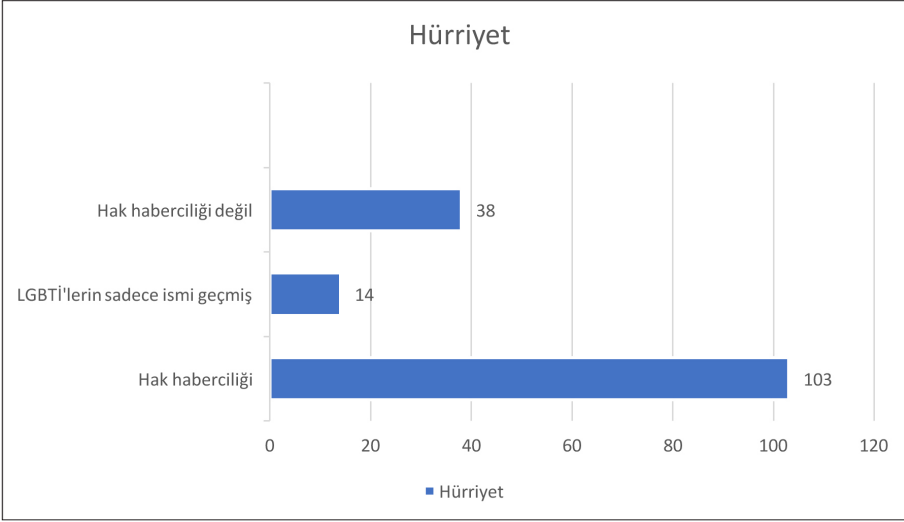
Ulusal medyada temsil

Ulusal medyada 2017 yılında LGBTİ'lerin yer aldığı 1579 haber, söyleşi ve köşe yazısı yayımlandı. Yayınladıkları haber, köşe yazısı ve söyleşilerin ayrımcılık, nefret söylemi, önyargı veya LGBTİ'lere yönelik herhangi bir hak ihlali içerip içermediğine bakılmaksızın LGBTİ'leri sayfalarına taşıyan ilk 10 gazete şöyleydi:

- Hürriyet, 155 metin, yüzde 10
- Habertürk, 134 metin, yüzde 9
- Cumhuriyet, 118 metin, yüzde 7
- Birgün, 99 metin, yüzde 6
- Yeni Akit, 96 metin, yüzde 6
- Evrensel, 88 metin, yüzde 6
- Posta, 88 metin, yüzde 6
- Milliyet, 86 metin, yüzde 5
- Vatan, 81 metin, yüzde 5
- Şok, 52 metin, yüzde 3

Hürriyet

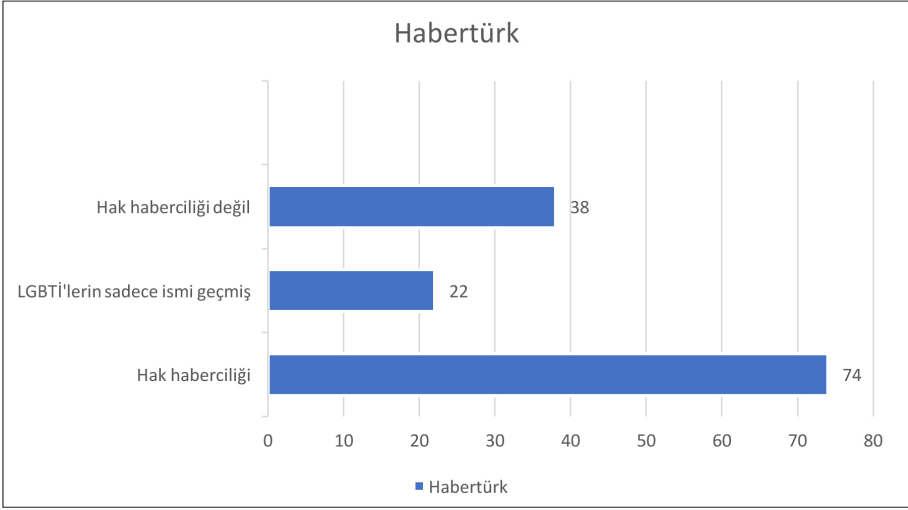

Hürriyet gazetesinde 2017 yılında yayınlanan 155 haber, söyleşi ya da köşe yazısının 14 tanesinde LGBTİ'lerin sadece ismi geçti. LGBTİ'lerin metnin konusu olmadığı sadece isim olarak yer aldığı 14 tanesi çıktığında bir yıl boyunca Hürriyet gazetesi LGBTİ'lerin yer aldığı, 103'ünü hak haberciliği kapsamında değerlendirdiğimiz 141 haber, söyleşi ya da köşe yazısı yayınladı.

Hürriyet gazetesinin bir yılda yayınladığı içeriklerin 26'sında LGBTİ'lere yönelik hak ihlali tespit edildi. 10 metin LGBTİ'lere yönelik nefret söylemi içerirken; 12 metinde ayrımcı dil kullanıldı. Hürriyet bir yılda 2 haberde LGBTİ'lerin düşünce ve ifade özgürlüğünü ihlal etti.

Gazetenin 2017 önyargılı içerik karnesi ise şöyleydi: Hürriyet gazetesi 35 haber, söyleşi ya da köşe yazısında LGBTİ'lere yönelik önyargıları besledi; önyargılı bir dil kullandı. Gazetede en sık rastlanan önyargı örneği LGBTİ'leri kriminalleştirmek oldu. 15 metinde LGBTİ varoluşu ve kimlikleri suç ve suçlu olarak lanse edildi. Gazete; 12 metinde ise LGBTİ'lere ilişkin yanlış bilgilerin yaygınlaşmasına yol açtı.

Habertürk

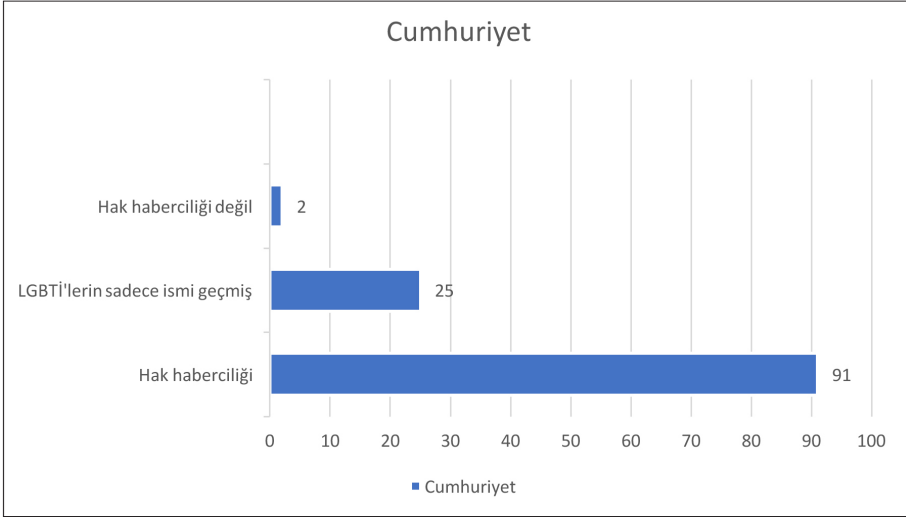

Habertürk gazetesinde 2017 yılında yayınlanan 134 haber, söyleşi ya da köşe yazısının 22 tanesinde LGBTİ'lerin sadece ismi geçti. LGBTİ'lerin metnin konusu olmadığı sadece isim olarak yer aldığı 22 tanesi çıktığında bir yıl boyunca Habertürk gazetesi LGBTİ'lerin yer aldığı, 74'ünü hak haberciliği kapsamında değerlendirdiğimiz 112 haber, söyleşi ya da köşe yazısı yayınladı.

Habertürk gazetesinin bir yılda yayınladığı içeriklerin 28'inde LGBTİ'lere yönelik hak ihlali tespit edildi. 23 metinde LGBTİ'lere yönelik ayrımcı dil kullanıldı. 8 metinde nefret söylemi yer aldı. Habertürk bir yılda 4 haberde LGBTİ kişilerin özel hayatlarının mahremiyetini ihlal etti.

Gazetenin 2017 önyargılı içerik karnesi ise şöyleydi: Habertürk gazetesi 35 haber, söyleşi ya da köşe yazısında LGBTİ'lere yönelik önyargıları besledi; önyargılı bir dil kullandı. Gazetede en sık rastlanan önyargı örneği LGBTİ'leri magazinleştirildi. Gazete; 13 metinde ise LGBTİ'lere ilişkin yanlış bilgilerin yaygınlaşmasına yol açtı.

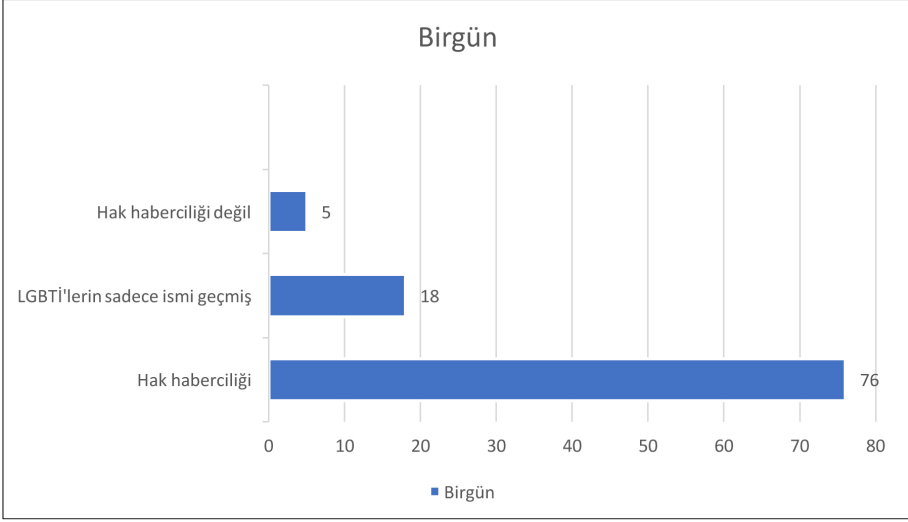
Cumhuriyet

Cumhuriyet gazetesinde 2017 yılında yayınlanan 118 haber, söyleşi ya da köşe yazısının 25 tanesinde LGBTİ'lerin sadece ismi geçti. LGBTİ'lerin metnin konusu olmadığı sadece isim olarak yer aldığı 25 tanesi çıktığında bir yıl boyunca Cumhuriyet gazetesi LGBTİ'lerin yer aldığı, 91'ini hak haberciliği kapsamında değerlendirdiğimiz 93 haber, söyleşi ya da köşe yazısı yayınladı.

Gazetenin hak haberciliği kapsamında değerlendirdiğimiz 91 haber, köşe yazısı ya da söyleşinin tamamında LGBTİ'lerin insan haklarına saygılı bir yayıncılık benimsendi. Bu metinlerin 34'ünde LGBTİ'lerin yaşadığı ayrımcılık, nefret saldırısı gibi hak ihlallerini hak temelli habercilik ilkeleri çerçevesinde görünür kılındı.

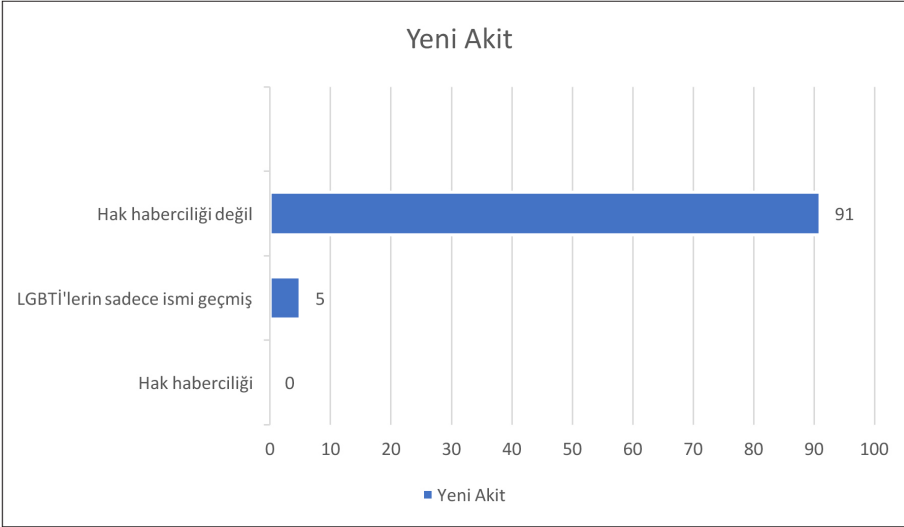
Birgün

Birgün gazetesinde 2017 yılında yayınlanan 99 haber, söyleşi ya da köşe yazısının 18 tanesinde LGBTİ'lerin sadece ismi geçti. LGBTİ'lerin metnin konusu olmadığı sadece isim olarak yer aldığı 18 tanesi çıktığında bir yıl boyunca Birgün gazetesi LGBTİ'lerin yer aldığı, 76'sını hak haberciliği kapsamında değerlendirdiğimiz 81 haber, söyleşi ya da köşe yazısı yayınladı.

Gazetenin hak haberciliği kapsamında değerlendirdiğimiz 76 haber, köşe yazısı ya da söyleşinin tamamında LGBTİ'lerin insan haklarına saygılı bir yayıncılık benimsendi. Bu metinlerin 37'sinde LGBTİ'lerin yaşadığı ayrımcılık, nefret saldırısı gibi hak ihlallerini hak temelli habercilik ilkeleri çerçevesinde görünür kılındı.

Yeni Akit

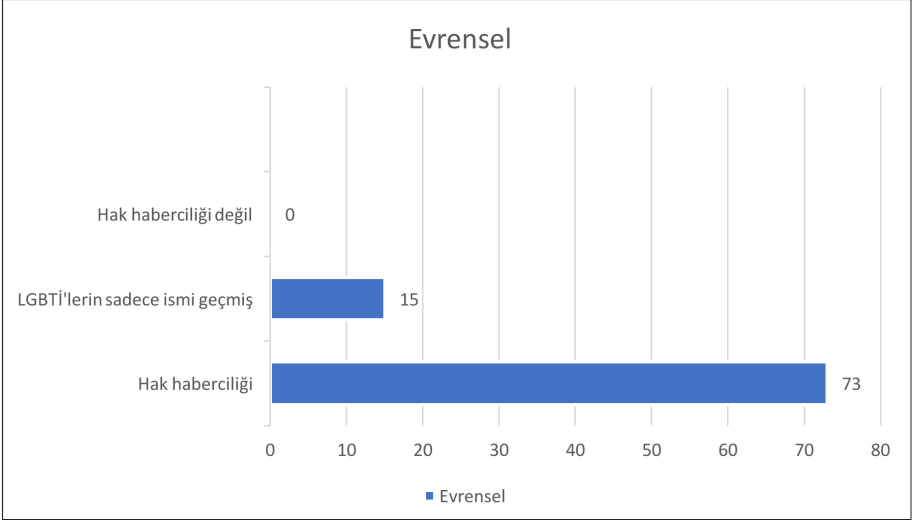

Yeni Akit gazetesinde 2017 yılında yayınlanan 96 haber, söyleşi ya da köşe yazısının 5 tanesinde LGBTİ'lerin sadece ismi geçti. LGBTİ'lerin metnin konusu olmadığı sadece isim olarak yer aldığı 5 tanesi çıktığında bir yıl boyunca Yeni Akit gazetesi tamamı LGBTİ'lere yönelik hak ihlali ve/veya önyargı içeren 91 haber, söyleşi ya da köşe yazısı yayınladı.

Yeni Akit gazetesinin bir yılda yayınladığı içeriklerin tamamında LGBTİ'lere yönelik hak ihlali tespit edildi. 91 metnin tamamında LGBTİ'lere yönelik ayrımcı dil kullanıldı. 88 metinde nefret söylemi yer aldı.

Gazetenin 2017 önyargılı içerik karnesi ise şöyleydi: Yeni Akit gazetesi 91 haber, söyleşi ya da köşe yazısında LGBTİ'lere yönelik önyargıları besledi; önyargılı bir dil kullandı. Gazetede en sık rastlanan önyargı örneği LGBTİ'lere ilişkin yanlış bilgileri yaygınlaştırmak oldu. Gazete 91 haberinin 91'inde de LGBTİ'lere ilişkin yanlış bilgileri yaygınlaştırmayı tercih etti.

Evrensel

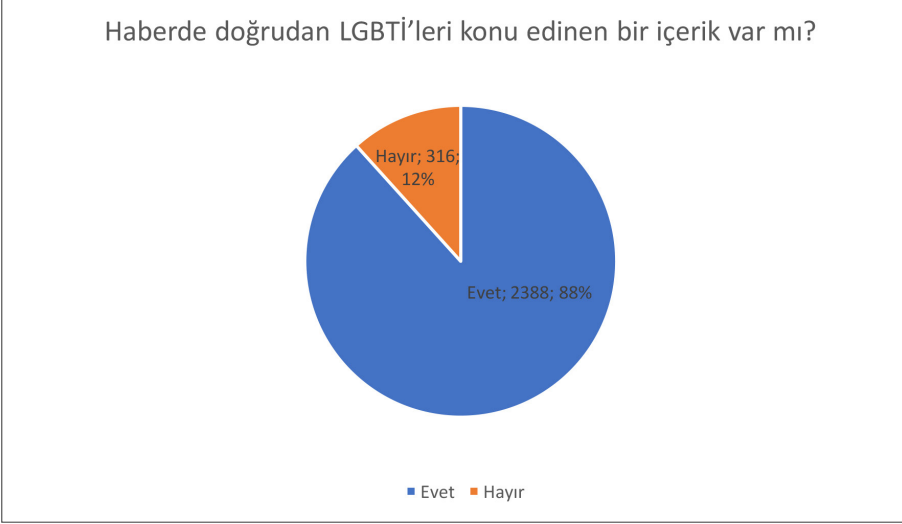

Evrensel gazetesinde 2017 yılında yayınlanan 88 haber, söyleşi ya da köşe yazısının 15 tanesinde LGBTİ'lerin sadece ismi geçti. LGBTİ'lerin metnin konusu olmadığı sadece isim olarak yer aldığı 15 tanesi çıktığında bir yıl boyunca Evrensel gazetesi LGBTİ'lerin yer aldığı; tamamını hak haberciliği kapsamında değerlendirdiğimiz 73 haber, söyleşi ya da köşe yazısı yayınladı.

Gazete yayınladığı bütün metinlerde LGBTİ'lerin insan haklarına saygılı bir yayıncılık benimsendi. Bu metinlerin 42'sinde LGBTİ örgütlerinin düzenlediği etkinliklerden bahsedildi veya LGBTİ örgütlerinden temsilcilerin LGBTİ haklarına ilişkin görüşlerine yer verildi.

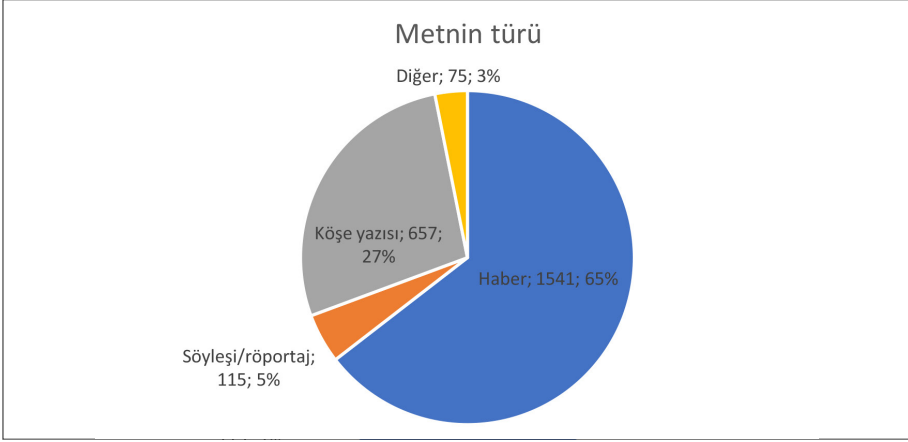

Haberde doğrudan LGBTİ'leri konu edinen bir içerik var mı?

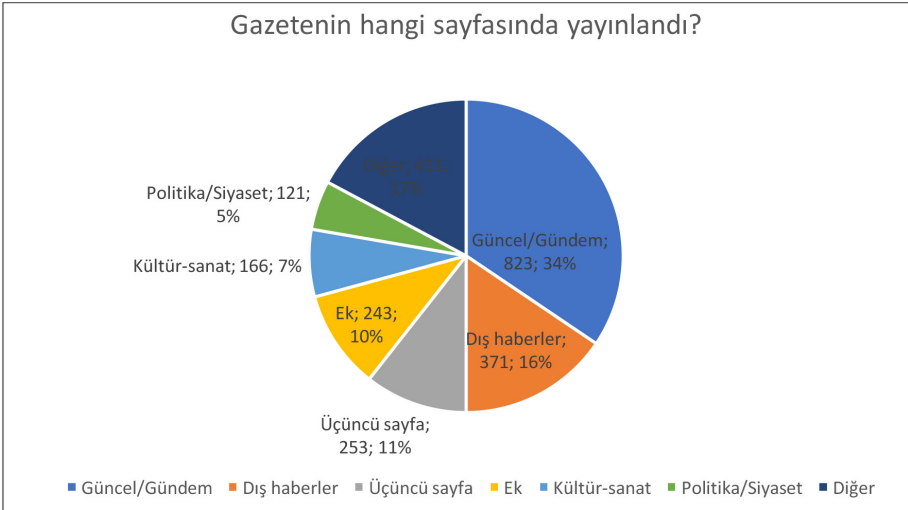
2017 yılı boyunca belirlediğimiz anahtar kelimeler üzerinden ulusal ve yerel medyada yer alan 2704 haber, söyleşi ya da köşe yazısını inceledik. İncelediğimiz metinlerin 316'sında (yüzde 12) LGBTİ'ler metnin konusu değildi, sadece isim olarak yer alıyordu. Bu haberler çıkartıldığında 2017 yılında toplam 2388 haber, söyleşi ya köşe yazısında LGBTİ'ler yer aldı. Gazete ve şehir bazlı incelememizde LGBTİ'lerin gazete sayfalarında özne olarak yer alıp almadığını ölçmek için konusu LGBTİ olmayan haberlere de değindik ancak incelemenin bundan sonraki kısmında bu 2388 haberi esas alacağız.

Metnin türü

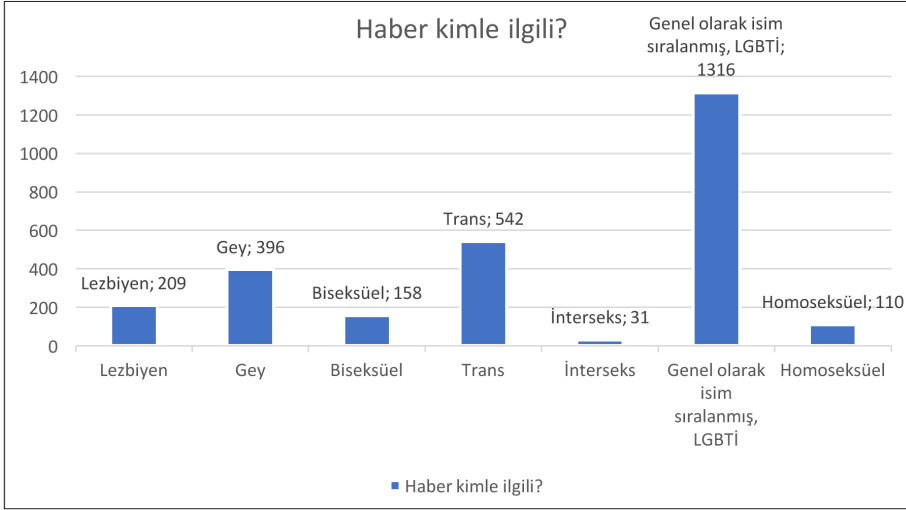
LGBTİ'leri konu edinen içeriklerin yüzde 65'ini (1541) haberler oluşturdu. LGB-Tİ'ler 657 köşe yazısında (yüzde 27) yer alırken söyleşi ve röportajlar için bu oran 115 ile yüzde 5'te kaldı. Köşe yazısı ve haberin aksine öznelerin seslerini daha fazla duyurabilmesini sağlayan söyleşi ve röportajlarda LGBTİ'ler çok az yer alabildi.

Gazetenin hangi sayfasında yayınlandı?

LGBTİ'leri konu edinen haber, söyleşi ve köşe yazıları en çok gazetelerin güncel/gündem sayfalarında (823 içerik ile yüzde 34) yayınlandı. LGBTİ'ler dış haberlerde 371 haber ile yüzde 16 oranında yer alırken; gazetelerin eklerinde 243 metin (yüzde 10) yer aldı.

Haber kimle ilgili?

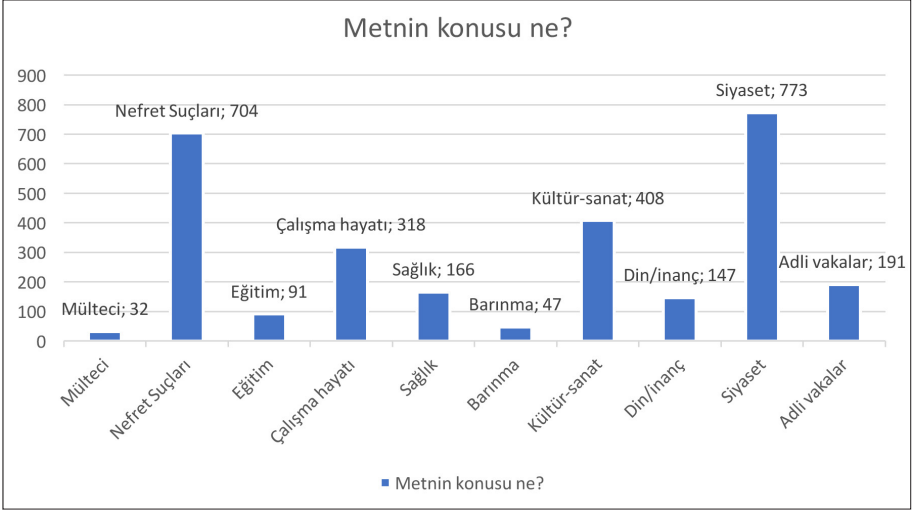

Her ne kadar “LGBTİ” ifadesinin kendisi tek bir kimliği işaret ediyor gibi algılansa da; yazılı basında lezbiyen, gey, biseksüel, trans ve interseks çeşitliliğinin ne ölçüde temsil edildiğine ayrıca odaklandık.

Bir yıl boyunca üretilen 2388 içeriğin büyük bir çoğunluğunda genel olarak LGB-Tİ ifadesi kullanıldı. Haberlerde kendisine en çok yer bulabilen grup 542 içerikle translar oldu. Ancak transların büyük çoğunlukla adli vakalar ve polis operasyonlarına ilişkin haberlerde yer aldığı gözlemlendi.

LGBTİ toplumunun içinde en görünmez gruplar ise biseksüeller ve intersekslerdi. Medyada intersekslere ilişkin sadece 31 metin yer aldı. Biseksüeller ise sadece 158 metinde yer aldı.

Metnin konusu ne?

LGBTİ'ler 2017'de en çok siyaset (773 metin) haberlerinde yer aldı. Siyaseti 704 metinle nefret suçları takip etti. LGBTİ'lerin en çok temsil edildiği haberler arasında 408 metinle kültür sanat haberleri de yer alıyor.

Temel hak alanlarından olan eğitim, sağlık ve barınma alanlarında ise LGBTİ'ler kendine çok az yer bulabildi. Mültecilere ilişkin haberlerde de LGBTİ'ler ve LGBTİ mülteciler görünmezdi.

Bu metin hak temelli habercilik kapsamında değerlendirilebilir mi?

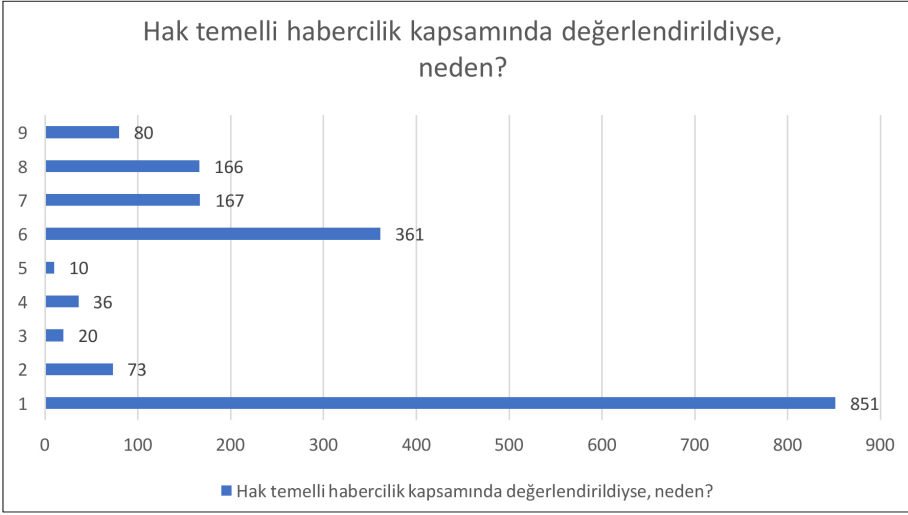
Bir yıl boyunca LGBTİ'leri konu edinen haber, söyleşi ve köşe yazılarını incelediğimiz araştırmamızda metinlerin sadece yüzde 46'sını (1097) hak haberciliği kapsamında değerlendirdik.

Araştırma yöntemimize göre bir metnin hak haberciliği kapsamında değerlendirilebilmesi için aşağıda sıralanan niteliklerden en az birisini taşıması gerekiyor:

- LGBTİ'lerin insan haklarına saygılı haber yapılmış
- LGBTİ örgütlerinin LGBTİ haklarına ilişkin görüşlerine yer verilmiş
- LGBTİ örgütlerinin diğer hak alanlarına ilişkin görüşlerine yer verilmiş
- Kaos GL'nin LGBTİ haklarına ilişkin görüşlerine yer verilmiş (Dernek ya da dernek adına konuşan bir kişinin görüşleri haberde çarpıtmadan yer almış)
- Kaos GL'nin diğer hak alanlarına ilişkin görüşlerine yer verilmiş (Dernek ya da dernek adına konuşan bir kişinin görüşleri haberde çarpıtmadan yer almış)
- LGBTİ'lerin yaşadığı ayrımcılık, nefret saldırısı gibi hak ihlallerini hak temelli habercilik ilkeleri çerçevesinde görünür kılmış
- Başarı hikayesi doğru biçimde aktarılmış
- LGBTİ örgütlerinin düzenlediği etkinlikler doğru bir biçimde görünür kılınmış
- LGBTİ'lere yönelik insan hakları ihlallerine karşı mücadele yöntemlerinden bahsedilmiş

Bütün metinlerin yüzde 54'ünü oluşturan 1291 metni ise hak haberciliğine aykırı bulduk. Bu metinlerde ya LGBTİ'lerin temel haklarının ihlal edildiğini, nefret söylemi ve/veya ayrımcı dil içerdiğini ya da LGBTİ'lere ilişkin önyargıları beslediğini tespit ettik.

Hak temelli habercilik kapsamında değerlendirildiyse, neden?

1. LGBTİ'lerin insan haklarına saygılı haber yapılmış
2. LGBTİ örgütlerinin LGBTİ haklarına ilişkin görüşlerine yer verilmiş
3. LGBTİ örgütlerinin diğer hak alanlarına ilişkin görüşlerine yer verilmiş
4. Kaos GL'nin LGBTİ haklarına ilişkin görüşlerine yer verilmiş (Dernek ya da dernek adına konuşan bir kişinin görüşleri haberde çarpıtmadan yer almış)
5. Kaos GL'nin diğer hak alanlarına ilişkin görüşlerine yer verilmiş (Dernek ya da dernek adına konuşan bir kişinin görüşleri haberde çarpıtmadan yer almış)
6. LGBTİ'lerin yaşadığı ayrımcılık, nefret saldırısı gibi hak ihlallerini hak temelli habercilik ilkeleri çerçevesinde görünür kılmış
7. Başarı hikayesi doğru biçimde aktarılmış
8. LGBTİ örgütlerinin düzenlediği etkinlikler doğru bir biçimde görünür kılınmış
9. LGBTİ'lere yönelik insan hakları ihlallerine karşı mücadele yöntemlerinden bahsedilmiş

Hak haberciliği kapsamında değerlendirilen 1097 metni detaylıca incelediğimizde haberlerin büyük bir çoğunluğunda (851 metin, yüzde 78) sadece LGBTİ'lerin temel insan haklarına saygılı bir habercilikle yetinildiği açığa çıkıyor.

Yine 2017’de hak haberciliği kapsamında değerlendirilen haberlerin yüzde 33’ünde (361 metin); yayınlanan bütün haberlerin ise sadece yüzde 15’inde LG-BTİ’lerin yaşadığı ayrımcılık, nefret saldırısı gibi hak ihlallerini hak temelli habercilik ilkeleri çerçevesinde görünür kılındı. Sadece 80 haberde bu ihlallere karşı mücadele yöntemlerinden bahsedildi.

Hak ihlallerinin yanı sıra başarı hikayelerinin ve LG-BTİ örgütlerinin düzenlediği etkinlikler görünür kılınmasında oranlar şöyle:

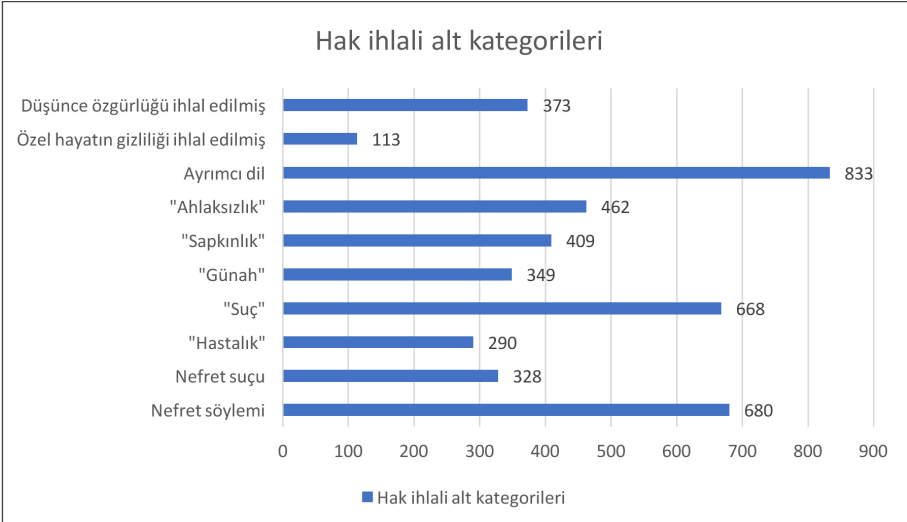
- Başarı hikayelerinin görünür kılınması (167): Hak haberciliği kapsamında değerlendirilen haberlerin yüzde 15’i; bütün haberlerin yüzde 7’si
- LG-BTİ örgütlerinin düzenlediği etkinliklerin doğru bir biçimde görünür kılınması (166): Hak haberciliği kapsamında değerlendirilen haberlerin yüzde 15’i; bütün haberlerin yüzde 7’si.

LG-BTİ örgütlerinin LG-BTİ haklarına ilişkin görüşleri 2017’de yazılı basında kendisine ancak 73 metinde yer bulabildi. Bu, hak haberciliği kapsamında değerlendirilen haberlerin yüzde 6’sını oluştururken, bütün haberlerin ise sadece yüzde 3’üne tekabül ediyor. Yazılı basında yer alan LG-BTİ örgütlerinin LG-BTİ haklarına ilişkin görüşlerinin yarısına yakını ise Kaos GL Derneği’nin çalışmaları ve dernek temsilcilerinin basına verdikleri demeçler oluşturuyor.

Hak temelli habercilik kapsamında değerlendirilmediyse, neden: Hak ihlali var mı?

Hak haberciliği kapsamında değerlendirilmeyen haberlerin yüzde 86'sında (1112) LGBTİ'leri hedef alan hak ihlali tespit edildi.

Hak ihlali alt kategorilerinde ayrımcı dil ve nefret söylemi öne çıkıyor.

2017 yılında 833 haber, söyleşi ve köşe yazısında LGBTİ'ler ayrımcı bir dille temsil edildi. Bu, LGBTİ'leri konu edinen bütün içeriklerin yüzde 35'ini oluşturuyor. Bütün metinlerin yüzde 28'ine tekabül eden 680 metinde nefret söylemi tespit edildi. 328 metinde ise (yüzde 14) LGBTİ kişiler ya da dernek, kurum ve kuruluşları hedef gösterilerek nefret suçu işlendi.

668 metinde (LGBTİ'leri konu alan metinlerin yüzde 27'si) lezbiyen, gey, biseksüel, trans ya da interseks olmak "suç" gibi gösterildi. 462 metinde (yüzde 19) LGBTİ'ler "ahlaksız" olarak işaretlendi. Bu oranlar "sapkınlık", "hastalık" ve "günah" olarak işaretlenmede ise şöyleydi:

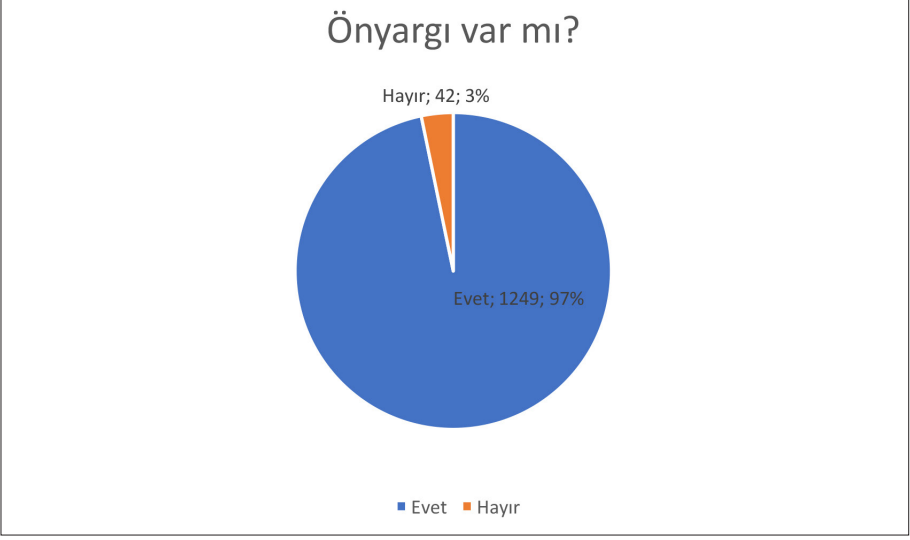
"Sapkınlık": 409 metin, yüzde 17

"Hastalık": 290 metin, yüzde 12

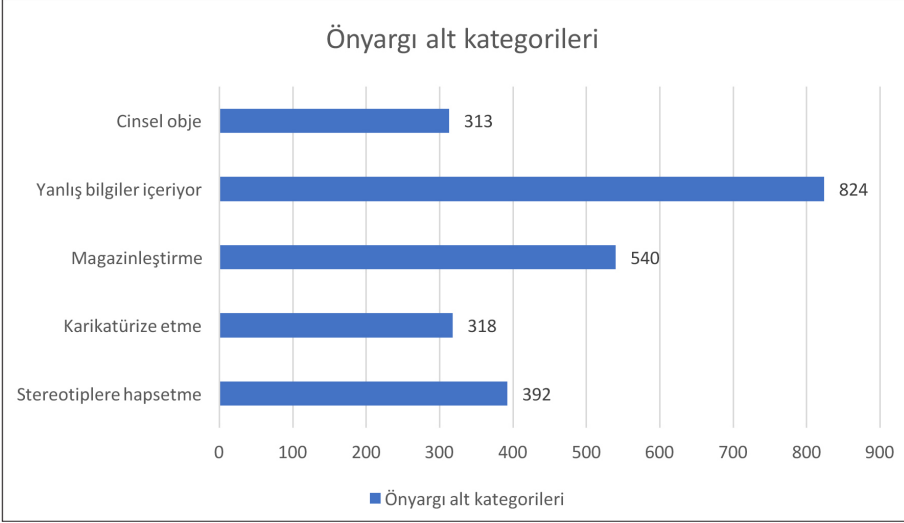
"Günah": 349 metin, yüzde 14

Özetle; 2017 yılı yazılı basında LGBTİ kimlik ve varoluşunun "suç" olarak gösterildiği bir yıl oldu. Yazılı basında ayrımcı dil çok sık bir biçimde kullanıldı. Nefret söylemi LGBTİ'lerin konusu olduğu bütün metinlerin yüzde 28'inde yer alarak LGBTİ'lerin medyada eşit temsilini hedef aldı. Yine LGBTİ'lerin konu edildiği metinlerin yüzde 16'sına tekabül eden 373 metinde LGBTİ'lerin düşünce, ifade ve örgütlenme özgürlüğü hedef alındı.

Hak temelli habercilik kapsamında değerlendirilmediyse, neden: Önyargı var mı?

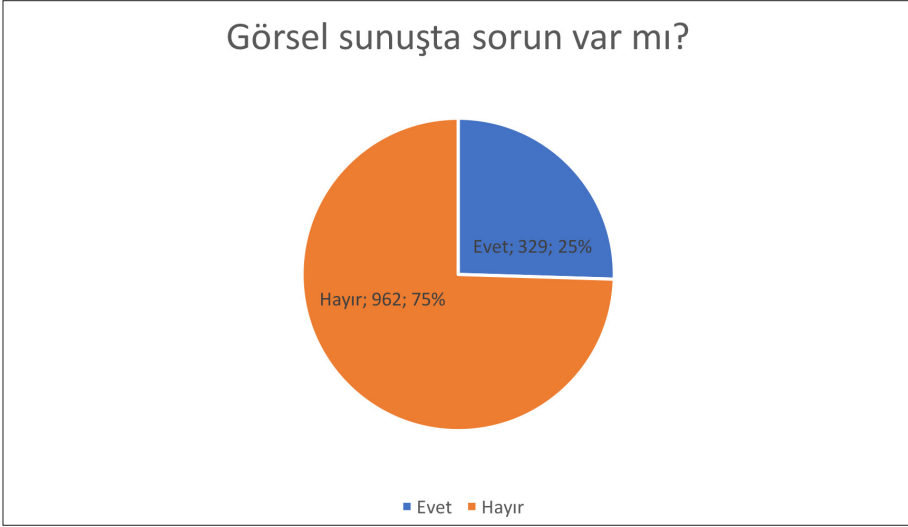

Hak haberciliği kapsamında değerlendirilmeyen haberlerin yüzde 97'sinde (1249) LGBTİ'lere yönelik önyargı tespit edildi.

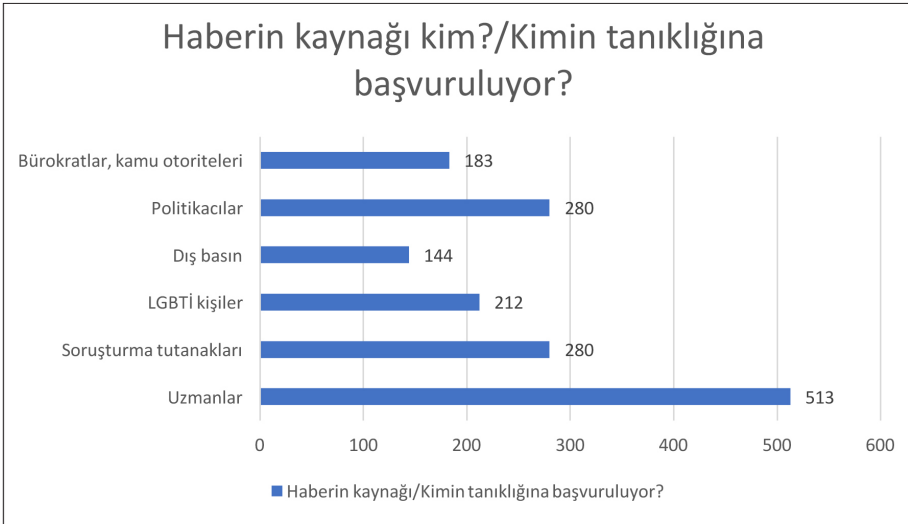

Önyargı başlığının alt kategorileri arasında LGBTİ'lere ilişkin yanlış bilgiler öne çıkıyor. 2017'de yazılı basında yüksek oranda LGBTİ'ler hakkında yanlış bilgiler yer aldı. Bu yanlış bilgiler arasında örneğin bilimsel geçerliliği olmayan bazı iddialar, "cinsel tercih" ifadesi, eşcinsellerin hepsinin çocukken tacize uğradığı gibi gerçekliği olmayan söylemler, trans geçiş sürecine dair genellemeler yer alıyor. Yıl boyunca 824 metinde (yüzde 35) LGBTİ'lerle ilgili yanlış bilgiler dolaşıma girdi. Yine, LGBTİ'ler bütün haberlerin yüzde 13'ünde (540) magazin bir dille ele alındı. LGBTİ kimlikleri magazinleştirildi.

Görsel sunuşta sorun var mı?

Haberin kaynağı kim?/Kimin tanıklığına başvuruluyor?

2017'de LGBTİ'lerin konu edildiği haberlerin büyük bir çoğunluğunda LGBTİ kişilerden (212, yüzde 9) çok uzmanların (513, yüzde 22) ve politikacıların (280, 12) görüşlerine başvuruldu.

MEDYADAN SEÇTİKLERİMİZ

Yayın Adı : Bursa Hayat
Referans No : 71737539
Periyod : Günüluk
Erişim : 1020

Yayın Tarihi : 14.11.2017
Rek.E.(\$) : 278,41
STxCM : 183,61
Dağılım No : Yerel

Küfür Sayfa : 4
Tiraj : 510
Sayfa : 2/2
Newslihter : [Web Link](#)

'BOZBEY LUT KAVMİNİ BİLMİYOR MU?'

Nilüfer Belediyesi'nin mahalle komitesi seçimlerinde getirdiği 5'te 1 LGBT kotasına AK Parti Nilüfer İlçe Başkanı Çellî Çolak tepki gösterdi. Çolak, "Mustafa Bozbey'e mecliste LGBT'nin açılımını sorduğumda cevap verememişti. Ağzına almaktan imtina ettiği bir yere neden üye oluyor, alan açıyor anlam veremiyorum" dedi.

BİRİNİ HATIRLIYORSAZ SEZER

GEÇTİGİMİZ hafta Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın muhtarlar toplantısında Nilüfer Belediyesi'nin ilçe bulunan mahallelere getirdiği LGBT kotasına yaptığı eleştirinin ardından, AK Parti Nilüfer İlçe Başkanlığına veda etmeye hazırlanan Çellî Çolak'ta çok set tepki gösterdi. Bursa Hayat'a konuşan Çolak, Mustafa Bozbey için "Lut Kavmi'nin dışıtağı durumu bakması gerekiyor, o kavmin neden helak olduğunu araştırın, yaptıklarından pişman olacağını düşünüyorum" diye uyarılarda bulundu.

'KUR-ANA' BAKSIN, UTANACAK'

Çellî Çolak, Nilüfer Belediyesi'nin ilçe hizmeti bırakıp abürt işlerle uğraştığını, Bursalılara, Nilüfer ilire hizmet getirmesi gereken insanları bazını önün eğen utanı verici işlere imza attığını söyledi. Çolak yaptığı açıklamada şunları söyledi: "Nilüfer'in adı LGBT ile anılması gerekiyordu. Ben mecliste Mustafa Bozbey'e bunun açılımını sorduğumda söylemekten imtina etti. Başını önüne eğdi, cevap veremedi. Ağzın almaktan utanıldığı şeyin Nilüfer'de rek-

Mustafa Bozbey

klamını yüzüne dürüstçe bakmak istiyorsa, bu saçmalıklardan vaz geçsin. Şöyle etrafına baksın Bozbey. Yönettiğini sandığı ilçede bir sürü ek-sik görecek, halkı memnun etmiş is-tiyorsa, hizmet getirsin. Eşcinsellik komitesi kurmak hizmetten sayıyor-sa, Bursalılar ona 2019'da tokat gibi cevap verecek" diye konuştu.

çuklarının yüzüne dürüstçe bakmak istiyorsa, bu saçmalıklardan vaz geçsin. Şöyle etrafına baksın Bozbey. Yönettiğini sandığı ilçede bir sürü ek-sik görecek, halkı memnun etmiş is-tiyorsa, hizmet getirsin. Eşcinsellik komitesi kurmak hizmetten sayıyor-sa, Bursalılar ona 2019'da tokat gibi cevap verecek" diye konuştu.

KÖYLÜLER İSYAN ETTİ

Öte yandan, Nilüfer Belediye Başkanı Mustafa Bozbey, geçtiğimiz yaz düzenlediği Nilfest'te cinsiyetsiz tu-valiete çimçimlerin üzerine çökmişti. Bozbey, şimdi bir adım daha öteye geçerek, mahalle komitelerine LGBT kotası getirdi. Mahalle komitesi seçimlerinde 5'te bir oranında LGBT kotasından dolayı, geçtiğimiz hafta köylüler ayağa kalktı. Belediyede Bozbey'in kapsım aşımından köylüler, kotaya isyan etti. "Nereden bulacağız bu kadar eşcinsel" diyen köylüler, uygulamaya tepkilerini sert bir dille iletti.

BELEDİYE'NİN SİTESİNE KONULMUŞ

Nilüfer Kent Konseyi'nin web sitesinde kota uygulaması şöyle anlatıl-

Çellî Çolak

yon: "Seçimlerde 1/3 oranında kadın kotası, 1/3 oranında genç kotası (18-29 yaş), eğer aday varsa 1/5 oranında engelli kotası ile 1/5 oranında LGBTİ kotası aranmaktadır. Kotalar mahalle genelinde uygulanmaktadır" ifadele-rine yer verilmiş.

Bursa Hayat gazetesi, 14 Temmuz 2017

Bursa Hayat gazetesinde yayınlanan bu haberde Nilüfer Belediyesi'nin mahalle komitelerinde uyguladığı "LGBTİ kotasına" ilişkin bir siyasetçinin nefret söylemi ve ayrımcılık içeren ifadeleri olumlanarak yer alıyor. Her ne kadar başlığa taşınan "Bozbey Lut kavmini bilmiyor mu?" ifadesi tırnak işareti ile yer alsada haberin genelinde taraflı ve yanlış bir dil ile gazete söz konusu siyasetçinin ayrımcı açıklamalarını "meşru" açıklamalar olarak yansıtırıyor. Haberde lezbiyen, gey, biseksüel, trans ve interseks hakları "saçmalık" olarak tanımlanıyor, LGBTİ kimliklerinin "gü-nah" olduğu iddia ediliyor. Yine haberde kim olduğu bilinmeyen ve açıklanmayan "köylülerin ayağa kalktığı, kotaya isyan ettiği, 'Nereden bulacağız bu kadar eşcinsel' dediği" iddia ediliyor. Haber, LGBTİ'lerin toplumun dışında, "marjinal" ve istenmeyen bir grup olduğunu öne sürüyor. Haberde Bursa'daki LGBTİ der-neğinin görüşlerine başvurulmadığı gibi; şehirde yaşayan LGBTİ'ler hedef gösteriliyor.

Yayın Adı : Şehir (Bursa)
Referans No : 68324211
Periyod : Haftada Altı
Erşim : 6000

Yayın Tarihi : 18.07.2017
Rek.E.(\$) : 51,28
STxCM : 39,44
Dağılım No : Yerel

Küpür Sayfa : 3
Tiraj : 3000
Sayfa : 1/1
Newslihter : [Web Link](#)

Rezillik içinde rezillik!

Emniyet Müdürlüğü tarafından yapılan operasyonda fuhuş yaptıkları iddiasıyla 23 hayat kadını ve 2 travesti gözaltına alındı. 23 kadından ikisinin hamile olduğu ve fuhuş yapmaya devam ettikleri öğrenildi.

Asayiş Şube Müdürlüğü Ahlak Büro Amirliği ekipleri, geçtiğimiz günlerde, yol kenarlarında ve caddelerde araçları durdurup fuhuş pazarlığı yapan kadın ve travestilere operasyon düzenlendi. Ahlak polisi, fuhuş yaptığı iddiasıyla 23 hayat kadını ve 2 travestiyi gözaltına aldı. Emniyete götürülen şüphelilere, Kabahatler Kanunu uyarınca 227şer lira para cezası kesildi. 23 kadından ikisinin hamile olduğu ve bu halde fuhuşa devam

ettikleri ortaya çıktı. Hayat kadınları para cezasının ardından serbest bırakıldı.

Ahlak Büro Amirliği ekipleri, 2017'nin ilk 6 ayında gerçekleştirdiği operasyonlarla 2 bin 63 kadın ve travestiye 468 bin 52 lira para cezası keserken, fuhuşa aracılık eden 58 kişi gözaltına alındı. Polis, fuhuş yapılan 93 evi de mühürledi.

(İHA)

Şehir gazetesi, Bursa, 18 Temmuz 2017

Bursa'da yayınlanan Şehir gazetesi 2017 yılında Bursa'da çokça rastladığımız "fuhuş operasyonu" haberlerinden birine daha imza atıyor. Gazete, "Rezillik içinde rezillik" başlığını tırnak işareti kullanmadan, gazetenin editoryal görüşü olarak yayınlıyor. Habere konu olan seks işçilerine polis baskısı, "fuhuş yapan kadın ve travestilere operasyon" ifadesi ile haberleştiriliyor. İnsan hakları örgütlerinin eleştirdiği Kabahatler Kanunu uygulaması "toplum huzuru için" gerekli bir düzenleme olarak sunuluyor. Haberde seks işçisi trans kadınlara dönük ayrımcı bir dil kullanılıyor. "Rezillik" ifadesi ile nefret söylemi yaygınlaştırılıyor. Haberde seçilen görsel ise izinsiz çekildiği belli bir şekilde "küçük düşürme ve aşağılama" amacı taşıyor.

Yayın Adı : Hürriyet
Referans No : 67683222
Periyod : Günlük
Erişim : 971757

Yayın Tarihi : 26.06.2017
Rek.E.(%) : 4504,17
STxCM : 39,17
Dağılım No : Ulusal

Küfür Sayfa : 16
Tiraj : 323919
Sayfa : 1/1
Newslighter : [Web Link](#)

Polis LGBTİ'yi yürütmedi

İSTANBUL Valiliği'nin izin vermemesine rağmen Taksim Meydanı'nda 'Onur Yürüyüşü' yapmak isteyen LGBTİ (Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Transseksüel,

interseks) gruplar ve destekleyenler, dün 17.00 sıralarında bölgede toplanmaya başladı. Taksim Meydanı'nda ve İstiklal Caddesi'ne çıkan tüm sokaklarda geniş güvenlik önlemleri alan polis, LGBTİlilerin yürüyüşüne izin vermedi. Bu sırada İstiklal Caddesi girişinde bekleyen LGBTİliler ile yürüyüşe karşı çıkan bir grup arasında kısa süreli arbede yaşandı. Araya giren polis, eylemcilere müdahale eden 20 kişiyi gözaltına aldı.

KÖPEKLERLE MÜDAHALE

Polis, alınan önlemlere rağmen arka sokaklarda bir araya gelen bir grup LGBTİ'liye köpeklerle müdahale etti. Eylemciler çareyi, dükkanlara ve apartmanlara saklanmakta buldu. Kovalamaca sırasında, bir polis helikopteri de yaşananları takip etti. İstiklal Caddesi ve çevresinde polisle yaşanan kovalamacanın ardından LGBTİliler Cihangir'de tekrar toplandı. Polis, bu kez TOMA ile gruba müdahale etti. Ara sokaklara kaçan gruptan 24 kişi gözaltına alındı. Polis müdahalesini görüntülemeye çalışan Amerikan AP ajansının kameramanı Bram Janssen sarı basın kartı olmasına rağmen, yanında pasaportu bulunmadığı için gözaltına alındı.

■ Mustafa ÖZDABAK-Murak DELİKLİTAŞ-Erhan TEKTEM
Özgür EREN-Ezgi ÇAPA-Yüksel KOÇ-Ersan SAN/DHA

Hürriyet, 26 Haziran 2017

Hürriyet gazetesi LGBTİ+ Onur Yürüyüşü'ne polis saldırısını "Polis LGBTİ'yi yürütmedi" başlığıyla haberleştirdi. Gazete toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlemek temel bir hak olmasına ve izne tabi olmamasına rağmen, "İstanbul Valiliği'nin izin vermemesine rağmen" ifadesi ile habere başlıyor. Yürüyüş düzenlemek isteyen kişileri suçlu olarak gösteren bir habercilik tarzı metnin geri kalanına da yansıyor. Gazete Onur Yürüyüşü'nü tehdit eden, nefret suçu işleyen, yürüyüşe katılanlara saldıran gruplar için "yürüyüşe karşı bir grup" ifadesini kullanıyor. Yürüyüşe saldırıyı ise "arbede" olarak tanımlıyor. Gazete yine yanlış bir kullanım olan "LGBTİliler" ifadesini tercih ediyor.

Cumhuriyet

Yayın Adı : Cumhuriyet
 Referans No : 67681446
 Periyod : Günlük
 Erişim : 115014

Yayın Tarihi : 26.06.2017
 Rek.E.(\$) : 7235,00
 STxCM : 59,44
 Dağılım No : Ulusal

Küfür Sayfa : 3
 Tiraj : 38338
 Sayfa : 2/2
 Newslighter : [Web Link](#)

TAKSİM'DE 'GÖKKUSAĞI'NA YASAK

Polis, bir yurttaşın üzerindeki gökkusaklı tışörtü çıkarttı.

28 LGBTİ eylemcisi gözaltına alındı

İstanbul Valiliği'nin yasak kararına karşı Taksim'de toplanarak yürüyüş yapmak isteyen LGBTİ'lilere polis izin vermedi. Polisin köpeklerle ve biber gazı ile müdahale ederek toplanmasına izin vermediği göstericiler Cihangir'e yürüdü. Polisle göstericiler arasında zaman zaman yaşanan gerginlikler sırasında 28 kişi, ayrıca LGBTİ'lilere saldırımda isteyen 7 kişi gözaltına alındı.

İstanbul Valiliği tarafından yasaklanan LGBTİlilerin "Onur Yürüyüşüne" karşı polis dün öğle saatlerinden itibaren yoğun güvenlik önlemi aldı. Metro çıkışları ve İstiklal Caddesi girişinde üç ayın arama noktası oluşturan polis, LGBTİ olduğunu tahmin ettiği bireyleri İstiklal Caddesi'ne sokmadı. Bir polis helikopteri de İstiklal Caddesi üzerinde uçururken, çok sayıda çekim kuvveti polisi ve zırhlı araç ile TOMA'ya hazır bekletildi.

İstiklal Caddesi girişinde toplanarak yürümek isteyen LGBTİ üyelerine bir grup saldırmak istedi. Kısa süreli arbedenin ardından polis araya girerken, 7 kişiyi gözaltına aldı. İstiklal Caddesi'ne girmeye çalışan bir grup LGBTİ'yi polis

ekipleri köpeklerle kovaladı. Taksim'de toplanmaya izin verilmemesi üzerine grup Cihangir'e yürüdü. "Alışın buradayız" yazılı pankart taşıyan grup basın açıklamasında, Valiliğin verdiği yasak kararına toplumun değil, suçluların yanında durduğu öne sürdü. Açıklamada, "Bizler korkmuyoruz, buradayız, bizler değişmeyeceğiz. Siz korkuyorsunuz, siz değişecek, siz alışacaksınız" ifadelerine yer verildi.

'Gözaltında Kuran' iddiası

Polis müdahalesini görüntülemeye çalışan Associated Press (AP) ajansı kameramanı Bram Janssen yanında pasaportu olmadığı gerekçesiyle gözaltına alındı. Yürüyüşü düzenleyen Onur Haftası Komitesi, 28 kişinin gözaltına alındığını duyurdu. Komitenin Twitter hesabından yapılan açıklamada, "FKM önünde gözaltına alınan arkadaşlarımızın polis aracında Kuran dinletiliyor!" denildi.

Öte yandan İBB'nin Taksim ve İstiklal Caddesi'nden yayın yapan üç kamerası dün sabah saatlerinden itibaren servis dışı bırakıldı. ● İSTANBUL/Cumhuriyet

Cumhuriyet, 26 Haziran 2017

Cumhuriyet gazetesi ise LGBTİ+ Onur Yürüyüşü'ne polis saldırısını ilk sayfadan görüyor. Haberin detaylarına ilerleyen sayfalarda genişçe yer veriyor. Gazete, "Taksim'de gökkuşağına yasak" başlığını tercih ediyor. Haberde gün boyunca yaşanan hak ihlallerinden, saldırılardan ve polisin ayrımcı tutumundan bahsediyor. Gözaltına alınan LGBTİ+ hak savunucularının beyanlarını sayfasına taşıyor. Gazete her ne kadar yanlış bir kullanım olan "LGBTİ'li" ifadesine yer verse de haber kurgusu açısından bu haber araştırmamızın hak haberciliği örnekleri arasında yer alıyor.

Yayın Adı : Hürriyet
Referans No : 71835703
Periyod : Günlük
Erişim : 971757

Yayın Tarihi : 17.11.2017
Rek.E.(%) : 2735,83
STxCM : 18,61
Dağılım No : Ulusal

Küfür Sayfa : 3
Tiraj : 323919
Sayfa : 1/1
Newsighter : [Web Link](#)

'LGBTİ varoluşu yargılanıyor'

BEYOĞLU İstiklal Caddesi'nde haziran ayında 25. LGBTİ+ Onur Yürüyüşü'ne katıldıkları gerekçesiyle "Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası'na muhalefet suçundan dava açılan 25 tutuksuz sanığın yargılanmasına başlandı. İstanbul 48. Asliye Ceza Mahkemesi'ndeki duruşmaya 13 tutuksuz sanık katıldı. Sanık avukatlarından Levent Pişkin "Bize **LGBT'lileri** korumak amacıyla gözaltıların yapıldığı söylendi. Ancak saldırı gruplara sadece kimlik tespiti yapıp bırakılırken bizim arkadaşlarımız gözaltına alınarak şiddete maruz bırakıldı. Madem koruma amaçlı yapılan gözaltıyı neden dava açıldı? Burada yargılanan toplantı yürüyüş yasasına muhalefet değil, LGBTİ varoluşudur" dedi. Mahkeme, İstanbul Valiliği'ne yazı yazılarak yürüyüşle ilgili yasaklama kararının ne zaman verildiğini, bu kararın ilan edilip edilmediğini, edilmişse ne zaman ve hangi usulle ilan edildiğinin bildirilmesini karara bağlayarak duruşmayı erteledi.

■ ÖZGE EĞRİKAR/İSTANBUL

Hürriyet, 17 Kasım 2017

Hürriyet gazetesi, "Polis LGBTİ'yi yürütmedi" başlığıyla haberleştiği Onur Yürüyüşü'ne polis saldırısı ve gözaltılara ilişkin davayı ise "LGBTİ varoluşu yargılanıyor" diyerek sayfalarına taşıyor. Gazete, Onur Yürüyüşü'nde gözaltına alınan kişilere açılan davayı haberleştirirken avukattan demeç alıyor ve davadaki usulsüzlüklere dikkat çekiyor. Haberin tek hatası yine "LGBTİ'liler" ifadesi oluyor ancak haber araştırmamızın hak haberciliği örnekleri arasında yerini alıyor.

BİR GÜN

Yayın Adı : Birgün
Referans No : 68328653
Periyod : Günlük
Erişim : 36687

Yayın Tarihi : 18.07.2017
Rek.E.(\$) : 3144,44
STxCM : 78,61
Dağıtım No : Ulusal

Küpür Sayfa : 10
Tiraj : 12229
Sayfa : 1/1
Newslihter : [Web Link](#)

LGBTİ'ler en çok yakınları tarafından saldırıya uğradı

Homofobi ve Transfobi Temelli Nefret Suçları Raporu'na göre, LGBTİ'lerin çoğu en yakınları tarafından katliam girişimine maruz kalıyor

Kaos GL 2016 Nefret Suçları Raporu'nu yayınladı. Raporu göre, katliam girişimlerinin çoğu LGBTİ'lerin tanıdıkları tarafından gerçekleştirildi. **Homofobi ve Transfobi Temelli Nefret Suçları Raporu'nu** 169 anketle oluşturduklarını açıklayan Kaos GL Derneği, buna göre 169 olayda 390 hak ihlali yaşandığını kaydetti. Raporu oluşturan 169 anket, 121 mağdur ve 48 tanığın ifadeleri ile hazırlandı. Anket çalışması, 26 Mart 2016 ve 15 Mart 2017 tarihleri arasında yürütüldü ve rapora dahil edilen olaylar 2016 yılı içinde gerçekleşenlerle sınırlandırıldı. Çok az sayıda LGBTİ kendilerine yönelik nefret suçlarını, polis şiddetini ve polis tarafından uğradıkları cinsel istismarı yetkililere bildiriyor. Yine

rapora göre, OHAL sürecinde gerek mağdurlar gerekse savunucu kurumlar açısından, nefret suçlarına karşı yürütülen mücadelenin alanı da daraldı.

Nefret suçları 2016 yılında İstanbul ve Ankara'da yoğunluk gösteriyor. Nefret suçlarının büyük kısmı okulda, evde, evin civarında, toplu taşıma araçlarında veya duraklarında, kafe ve barlarda, sokakta veya diğer kamusal alanlarda işlendi.

Raporu göre, katliam girişimi, fiziksel şiddet, silahla yaralama, tecavüz veya diğer cinsel saldırıları içeren 58 olayın sadece 8'i polise bildirildi. Olayların yarısından fazlasında saldırılar iki veya daha fazla sayıdaki görgü tanığının gözü önünde yapıldı. Görgü tanıklarının yarısından fazlası

olaylara tepki vermedi. Yaklaşık beşte biri mağdurları destekleyici tavır aldı.

Rapor, olayların üçte ikisinde failerin iki veya daha fazla sayıda kişiden oluştuğunu, 9 katliam girişiminin 9'unun da özel kişiler tarafından gerçekleştirildiğini, bu 9 vakadan 3'ünün faileri mağdurların aile üyeleri, 3'ü tanıdıkları, 1'i okul arkadaşları, 2'si tanımadığı kişiler olarak belirleniyor. Buradan hareketle 9 olaydan 7'sinde LGBTİ'lerin bizzat tanıdıkları kişiler tarafından öldürülmek istendiğini söylemek mümkün.

169 olayın 26'sında mağdurlar yaralandı, yalnızca 18'i tıbbi yardıma başvurdu. 121 mağdurdan ve 48 tanıktan 27'si saldırılarından sonra profesyonel psikolog veya psikiyatrist desteği alıyor.

Birgün, 18 Temmuz 2017

Birgün gazetesi, Kaos GL Derneği'nin her yıl yayınladığı "Homofobi ve Transfobi Temelli Nefret Suçları" raporunu detaylıca haberleştiriyor. Gazete hem yaşanan nefret suçlarına dikkat çekiyor hem de konuya ilişkin Kaos GL Derneği'nin görüşlerini paylaşıyor. Birgün gazetesi bu haberiyle hak ihlallerine karşı hak temelli habercilik yaparak nefret suçlarının önemine dikkat çekiyor.

Yayın Adı : Günlük Evrensel
Referans No : 71930898
Periyod : Günlük
Erşim : 18774

Yayın Tarihi : 21.11.2017
Rek.E.(\$) : 2368,24
STxCM : 150,56
Dağılım No : Ulusal

Küpür Sayfa : 3
Tiraj : 6258
Sayfa : 1/1
Newslihter : [Web Link](#)

ANKARA'DAKİ **LGBTİ** ÖRGÜTLERİ:

Yasakla hak ihlalleri ve ayrımcılık meşrulaştırılıyor

Pembe Hayat ve Kaos GL, Valilik yasağına karşı yasal süreç başlatacaklarını duyurdu, yasağına gerekçe gösterilen 'genel ahlak', 'toplumsal hassasiyet' gibi ifadelerin ayrımcılık olduğunu söyledi.

Ankara'daki **LGBTİ** dernekleri Pembe Hayat ve Kaos GL, Ankara Valiliğinin **LGBTİ** örgütlerini gerçekleştirecek tüm etkinlikleri süresiz olarak yasaklama kararının hukuka aykırı, ayrımcı ve keyfi olduğunu söyledi ve bu karara karşı yasal süreci başlatacaklarını duyurdu.

Açıklamada, Valiliğin yasağına gerekçe olarak gösterdiği "Genel sağlık ve ahlakın korunması", "toplumsal hassasiyet ve duyarlılıklar", "kamu güvenliği" ve "Başlıklarının hak ve özgürlüklerinin korunması" gibi ifadelerin **LGBTİ**lere yönelik hak ihlalleri ve ayrımcılığı meşrulaştırdığı ifade edildi.

Yasak kararının ifade ve örgütlenme öz-

gürlüğü ve diğer temel hak ve özgürlüklere; Anayasa'nın eşitliği düzenleyen 10. maddesine ve düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetini düzenleyen 26. maddesine; Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelere aykırı olduğu belirtildi. Dernekler, ulusal ve yerel idarelerin görevinin ayrımcılık ve nefretle mücadele etmek olduğunu hatırlattı. Kararın en kısa sürede geri alınmasını istedi.

"Bu açıklama ile aynı zamanda yerel mülki idare; kamu güvenliğini sağlama görevini ıera etmek yerine kamunun önemli bir parçası olan **LGBTİ**ler ve sivil toplum kuruluşlarını hedef haline getirerek kamu güvenliğini de tehlikeye atmaktadır." denilen açıklamada "Bu kararın en kısa sürede yeniden düşünülmesini ve geri alınmasını bekliyoruz. **Cinsel yönelim** ve cinsiyet kimliğine dayalı ayrımcılık ve nefretin bu kadar yoğun olduğu ülkemizde ulusal ve yerel

idarelere düşen bu ayrımcılık ve nefretle karşı mücadele etmektir." ifadelerine yer verdi.

BİR YASAK DA BURSA'DAN

Öte yandan Bursa'da faaliyet gösteren Özgür Renkler adlı **LGBTİ** derneğinin önceki gün yapılması planlanan film gösterimi de engellendi. Bianet'in haberine göre Bursa'da emniyet müdürlüğü ekipleri "Gacı Gibi" adlı filmi gösterileceği etkinliğin iptal edilmesini, aksi takdirde müdahale edebileceklerini bildirdi.

Bunun üzerine Özgür Renkler adlı dernek su açıklamayı yaptı: "Emniyetle iletişime geçen avukatımız, güvenliğin şüpheye yönlendirilmiş ancak güvenliğin şübe den cevap alınmamıştır. Konu ile ilgili su an için elimize ulaşan yazılı bir belge yoktur. Etkinliğin iptal ettiğimizi ve dernek olarak takipçisi olduğumuzu, bildiriz." **(HABER MERKEZİ)**

Evrensel, 21 Kasım 2017

2017'de yayınladığı hiçbir haberde **LGBTİ**'lere yönelik ayrımcılık, nefret söylemi ya da önyargıya rastlamadığımız Evrensel gazetesi, Ankara Valiliği'nin süresiz "LGBTİ+ etkinlik yasağına" ilişkin hem Ankara'daki **LGBTİ** örgütlerinin basın açıklamasına yer veriyor hem de Bursa'daki keyfi yasağına dikkat çekiyor. Evrensel gazetesi kamunun ayrımcı bir uygulaması olan yasağına ilişkin **LGBTİ+** haklarına dikkat çekiyor, haber dilinde herhangi bir ayrımcı ifadeye yer vermiyor.

Yayın Adı : Yeni Akit
Referans No : 71953251
Periyod : Günlük
Erşim : 151137

Yayın Tarihi : 21.11.2017
Rek.E.(\$) : 2757,78
STxCM : 162,22
Dağılım No : Ulusal

Küpür Sayfa : 12
Tiraj : 50379
Sayfa : 1/1
Newslihter : [Web Link](#)

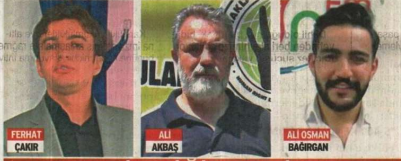
HOMOLARA YASAK 81 İLE YAYILSIN

Onursuzluklarını "Onur adı altında pazarlayan ve düzenledikleri sözde etkinliklerle sapkınlıklarının propagandasını yapan homoların ahaksız faaliyetlerinin 81 ilimizde yasaklanması yönünde çağrıda bulunan hukukçular ve STK'lar, toplumumuzun genel ahlak yapısının korunması ve provokasyona geçit verilmesi adına LGBTİ faaliyetlerinin tüm illerimizde yasaklanması gerektiğini ifade ettiler.

Düzenledikleri ahlak dışı faaliyetlerle sapkınlıklarının propagandasını yapan LGBTİ'nin saptanmasının faaliyetlerini süresiz olarak yasaklayan Ankara Valiliği'nin ensal nitelikteki kararını tüm illerimizde uygulanması talep ediyor. Gazetemize değerlendirmelerde bulunan hukukçular ve STK temsilcileri, "Devletin temel görevlerinden biri toplumun genel ahaksız yapısını korumak ve provokasyona sebep olacak faaliyetlere izin vermemektir. Ankara'nın kararının ensal teşkil etmesi ve eşcinsellerin yurt sahnindeki bütün faaliyetlerinin yasaklanması gerektirir" dediler.

KAMU GÜVENLİĞİ İÇİN ÖNEMLİ BİR ADIM

Avukat Ferhat Çakır, kamu güvenliğini tehlikeye atma ihtimali olan her türlü faaliyetin devlet eliyle yasaklanabileceğini belirterek, "Anayasamızda kamu güvenliğini tehlikeye düşüren bazı toplumdaki infiale sebep olacak her türlü faaliyetin durdurulmasına izin var" dedi. LGBTİ faaliyetlerinin provokasyona açık olduğunu kaydeden Çakır, "İnsanları tahrik edersene dini motiflerle emelenir Müslümanların karnına do-

■ AVUKAT Ali Osman Bağrıçan ise kararın ensal nitelikte olduğunu belirterek, "Ankara Valiliği'nin karar ensal teşkil edebilir. Toplumsal güvenliğe tehlikeye girdiği durumlarda ja da provokasyona zemin hazırlanacak. İleride devlet eliyle yasaklanmasında hukuki bir yanlışlık yoktur. Kamu zarar göreceks, istenmeyen olayların meydana gelme durumu varsa devletin bunu engellemesi zaten absürt olur" dedi. LGBTİ etkinliklerinin provokasyona açık olduğunu

kunur. Bu durumda da kamu güvenliğini zedelenir. Konya'da, Ankara'da yürürmek provokatif faaliyetlere davet çarmak demektir. Bu durumlarda zaten anayasal kanunlar gerekli yetkiyi vermiş

kaydederek, "Devletin bunu öncesinde görüş müdahale etmesi kadar doğal bir durum yok. Bunda hukuki olarak bir hak gaspı da yok. Bilakis devletin bu konuda yükümlülüğü var. Ankara Valiliği'nin almış olduğu kararın diğer 80 ilimizin valiliğince de uygulamaya konulması gerekir" şeklinde konuştu.

engellenmesi yönünde" ifadelerini kullandı. Dünyanın birçok ülkesinde bu tarz yasakların uygulandığına dikkat çeken Çakır, "Avrupa ülkelerinin

de ve Amerika'da toplumsal bir olaya sebebiyet verecek en ufak bir olay dahi yasaklanır. Bu gereği unutmamamız lazım" şeklinde konuştu.

SAPKINLIK İNSAN HAKKI OLMAMAZ

İnsan Hakları Savunucuları Derneği Genel Başkanı Ali Akbaş, "Sapkınlık en büyük insan hakkı ihalidir. Sapkınlığın toplumumuza empoze edilmeye çalışılmasının devlet eliyle engellenmesi de hak ve özgürlük sınırlaması değildir" dedi. LGBTİ faaliyetlerinin komple yasaklanması gerektiğini belirten Akbaş,

"Tüm illerimizde bu sapkın örgütlenmenin faaliyetleri yasaklanmalıdır. Çeşitli kılıflar adı altında pazarlamaya çalışılan sapkınlıklar engellenmelidir. Toplum ve kamu huzuru için bu yasak büyük önem taşımaktadır" ifadelerini kullandı. Aki'n devlet yetkililerini uyaran mahiyetindeki haberlerinin büyük öneme sahip olduğunu belirten Akbaş, "Akit gazetesi bu konuya ciddi olarak eğiliyor. Devlet yetkililerini uyarak bu tarz etkinliklerin bizzat hukuk

çerisinde engellenmesini sağlıyoruz. Umarım bu karar diğer illerimizde de bir an önce uygulamaya konulur" şeklinde konuştu.

LGBTİ'nin toplumun bütün faaliyetlerini süresiz olarak yasaklayan Ankara Valiliği'nin ardından ensal nitelikteki kararın tüm yurttaki uygulamaları gündeme geldi.

Yeni Akit, 21 Kasım 2017

Yeni Akit gazetesi, yine Ankara Valiliği'nin yasak kararına ilişkin haberinde "Homolara yasak 81 ile yayılsın" çağrısı yapıyor. Gazete valiliğin ayrımcı kararını olumluyla kalmayıp hem haber diliyle hem de mikrofon uzattığı kişi seçimiyle nefret söylemi üretiyor. 2017'de LGBTİ'leri konu edindiği her haberde nefret söylemi üreten, ayrımcılık ve önyargıyı gazetesinin yayın politikası haline getiren Yeni Akit, LGBTİ'lerin "sapkın" olduğu iddiasını yasak vesilesiyle bir kez daha dile getiriyor.

HAK HABERCİLİĞİ İÇİN KILAVUZ

Haber-yazı ile ilgili genel yaklaşımlar

KaosGL.org internet gazetesi ve Kaos GL dergisi gerçeklere ve doğruya saygılı, gelir, cinsiyet, eğitim, etnik/dinsel köken vb. eşitsizliklerden muzdarip olan, “çekinikler/güçsüzleştirilmişler”den yana bir habercilik tarzını benimser. “Sesi duyulmayanın sesi olmak” ilkesinden yola çıkan, nefret söylemi üretmeyen bir habercilikte etik ve siyasal sorumlulukla davranmak ziyadesiyle önem kazanıyor.

Haber yazımına ilişkin nefret söylemi, olayı ve suçu üzerine çalışmaları sonucu KaosGL.org internet gazetesi ve Kaos GL dergisinin genel yaklaşımlarını şöyle özetleyebiliriz:

Haber, yorum ve eleştiri özgürlüğünü savunuyoruz. Ancak, haber ile güncel olaylara ilişkin yorum ya da düşünceleri birbirlerinden kesin olarak ayırıyoruz. Bir yazar, makalede aktardığı bilgilerle ilgili kişisel düşüncelerini ancak yazısını imzalayarak belirtebilir.

Gazeteci aktarıcıdır, haberde yorum yapmıyoruz.

Kimseyle aynı fikirde olduğumuzu belirtmıyoruz.

Hiçbir bilgiden sonuç çıkarmıyoruz.

İnsanları ve olayları tekipleştirmiyoruz.

Kimseyi yargılamıyoruz.

Kimseyi dışlamıyoruz.

KaosGL.org için haber nedir?

- Facebook'ta açılan ayrımcı, homofobik, transfobik, cinsiyetçi gruplardan, sayfalardan ve bunun gibi sitelerden okurları haberdar edebilir, sitenin grubun, sayfanın kapatılması girişimini haber olarak hazırlayabilirsiniz. Bunların kapatılması ise ikinci bir haberdur.
- LGBTİ'lere yönelik yapılan pozitif ya da negatif tüm açıklamalar ve bu açıklamalardan yola çıkarak hazırlanan bütün haberler.
- Eleştirel medya okur-yazarı olarak yapacağınız bütün medya okumaları haberdur.
- Yazılı medyayı izliyoruz ve düzenli bir medya takibi yapıyoruz.
- LGBTİ örgütlerinin, anti-otoriter, feminist örgütlerin etkinlikleri, eylemleri KaosGL.org için haberdur.

- Herhangi bir nedenle ayrımcılığa uğrayan LGBTİ'lerin ya da LGBTİ olduğu varsayılan ve bu sebeple hakları ihlal edilen kişilerin tanıklıkları ve bu süreçte verdikleri mücadele deneyimleri KaosGL.org için haberdır.
- Ailesiyle cinsel yönelimi, cinsiyet kimliği üzerinden sorun yaşayan LGBTİ'lerin deneyimleri, çalışma hayatında cinsel yönelim ve/veya cinsiyet kimliği ayrımcılığına uğrama halleri haberdır.
- Pozitif haberler, başarı örnekleri, istihdam, eğitim, barınma, aile, sosyal hizmetler, gibi alanlarda yaşanan gelişmeler ve deneyimler KaosGL.org'un özellikle odaklandığı konular.

Haber kaynağı

KaosGL.org haberciliğinin esaslarından biri de kaynak gösterimidir. Bu hem emeğe saygı hem de bilgiyle bağlantılı sorun çıkması durumunda önemlidir.

Başka kuruluşların haberlerini kaynak göstermeden yayımlamıyoruz. Haberin içinde, kullandığımız bilgiyi aldığımız kaynağı, “Evrensel gazetesinin haberine göre”, www.lkidlisl.org sitesindeki bilgilere göre gibi ibarelerle, ya da kimi zaman haberin altına (*) açıklamayla ek kaynakları gösteriyoruz.

Kaynağını bilmediğimiz haberleri yayımlamıyoruz.

Sahibinin izni dışında bilgi, haber, görüntü, fotoğraf, ses, belge kullanmıyoruz; bunları elde etmek için yanıltıcı yöntemler kullanmıyoruz.

Kayıt dışı/”Off the record”

Açıklanmaması kaydıyla verilmiş bilgi ve belgelerle; haber kaynaklarını, kendileri izin vermediği sürece açıklamıyoruz. Ancak, öncelikle haber kaynağımızı kimliğini ni açıklaması konusunda ikna etmeye çalışıyoruz.

Haber kaynaklarımızı, aksini gerektiren açık bir neden bulunmadıkça açıklıyoruz. Eğer kaynağın gizli tutulması gerekiyorsa, bunun nedenini belirtiyoruz.

Haberde haber kaynağının ismini açıklıyorsak, muhabir; kişiye adını kullanıp kullanamayacağını soruyor. Editör de haber kaynağının isminin açıklandığı durumlarda muhabire, “kişinin isminin bilgisi dahilinde geçip geçmediğini” soruyor.

Kimi zaman, özellikle de devletle, bakanlıklarla ilgili haberlerde, kaynağın verdiği bilgileri” sağlık bakanlığı yetkililerine” gibi bir girişle verebiliriz. Bu durumda da bilgilerin doğruluğundan emin olmak durumundayız.

Açıklama nedeniyle, adını vermemek bile, kaynağın tahmin edilebilir olması durumunda, haberi verirken özenli davranmalı, muhabir ve editör durumu tartışmalıdır.

Fotoğrafli/görüntülü haberlerde

Fotoğraf ve görüntünün güncel olup olmadığını belirtiyoruz, kaynağını yazıyoruz. Fotoğraf seçiminde dikkatli davranıyor, şiddete, cinsellik gösterisine, özel yaşama tecavüz sayılabilecek fotoğrafları yayınlamıyoruz.

Cinsel saldırı ve şiddetten hayatta kalanların fotoğraf, görüntü ve kimliklerini yayımlamıyoruz.

Haberde dengelilik / taraflara eşit mesafede durmak

Haberlerimizi, olayın tüm taraflarının görüşünü alarak hazırlıyoruz. Taraflardan biri işbirliğinden kaçınacak olursa, bu durumu okurlarımıza duyuruyoruz.

Suç, şiddet, çocuklarla ilgili suçlar, iddialar

“Aksi mahkemede kanıtlanıncaya dek, herkesin masum olduğu” ilkesini aklımızdan çıkartmıyoruz. Haberimizde olayın hangi detaylarına yer vereceğimizi önce birlikte tartışıyoruz. Haberi kullanmaya karar verdiğimizde iddiaları “iddia” olarak yazıyoruz; “Emniyet Genel Müdürlüğü’nün açıklamasına göre,...”; “polisin iddiasına göre...” şeklinde ibareler kullanıyoruz.

Çocuklarla ilgili suçlarda ve cinsel saldırılarda, sanık, tanık ya da mağdur olsun, 18 yaşından küçüklerin açık isimleri ile fotoğraflarını yayımlamıyoruz. Çocuğun kişilik ve davranışlarını etkileyebilecek durumlarda, çocuktan sorumlu kişinin izni ve sosyal çalışmacının yönlendirmeleri olmaksızın çocukla röportaj yapmaktan kaçınıyoruz.

Gazeteci şiddete karşıdır. Şiddet kışkırtıcılığı, şiddet çağrıştıran sözcüklerle benzetme yapmıyoruz. Örneğin, “Bomba gibi haber” demiyoruz. “Memur ordusu” gibi militarist söylemler kullanmıyoruz.

KaosGL.org haberlerinde kimse “katil”, “terörist” değildir. Birileri böyle söyleyince, bu sözcükler tırnak içinde haberlerde yer alabilir.

Özel yaşamın gizliliği

Özel yaşamın gizliliğine saygılıyız.

Bir olayı haberleştirirken, olaya karışan kişilere değil, olayın kendisine öncelik veriyoruz. Haberlerimizde kişilere yönelik incitici bir dil kullanmıyoruz.

Üzüntü, sıkıntı, felaket ya da şok halindeki insanlar söz konusu olduğunda, gizliliklere uyarak duygu sömürüsü gibi algılanabilecek haberler yapmıyoruz. Bu kişileri daha da üzecek, sıkıntıya sokacak durumlarından yararlanacak haberler hazırlamıyoruz. «Ben onun yerinde olsaydım...»ı her zaman aklımızın bir köşesinde tutuyoruz. Başkalarının üzüntülerinin gizliliğine saygı gösteriyoruz.

İçerik ve söylemin alternatif kullanımı

KaosGL.org'da yaygın medyanın görmediği, göstermek istemediğini haberleştirmeyi amaçlıyoruz. Yerel medyaya, ihmal edilenlere yer veriyor, gündemin tek yanlı sunumunu tersyüz etmeye çalışıyoruz.

Haberin içeriğini siyasal ve etik olarak uygun bir dille/söylemle kurmaya önem veriyoruz. Yaygın medyanın ırkçı, cinsiyetçi, ayrımcı, belirleyici söyleminden uzak duruyoruz, çalışıyoruz. Mevcut eşitsizlikleri yeniden üretmemeye/kurmamaya özen gösteriyoruz.

Yerel kimlikleri/kültürleri marjinalleştiren, ötekileştiren, evcilleştiren ya da metalaştıran yaygın medyanın hegemonik söylemi karşısında alternatif bir söylem geliştirmeye çalışıyoruz.

Siyasal yanlılık

Medya ve siyaset ilişkisini, herhangi bir partiyi veya siyasal gücü desteklemeyi aşan, tüm siyasal ve ekonomik yapının meşruiyetine uzanan daha geniş bir yanlılık kavramı ile sorguluyoruz.

Örneğin; siyasal/ekonomik seçkinlerin söylem ve eylemlerinin takip edilmesine dayalı bir haber yapma alışkanlığının, bu kişilerin temsil ettiği çıkar merkezlerinin siyasal/ekonomik sorunları tanımlama ve çerçeveleme biçimlerin okuyucu ve izleyicilere dayattığını hatırlıyoruz.

“Enflasyon” ile ilgili bir haber yapacaksak, haberimizi “başbakan, ekonomiden sorumlu devlet bakanı” vs. ilişkin bir metin olarak değil, “sokaktaki insanı” merkeze alarak kurguluyoruz.

Suça ilişkin bir haber yapacaksa, suçu 5N+1K kuralına göre haberleştirmekle yetinmiyor, okuyucuya o suçun toplumsal nedenlerini anlatabilecek bir içerik oluşturmaya çalışıyoruz. Haberimizin arka plan bilgisini, bu amaçla zenginleştiriyoruz.

Transfobi ilgili bir haber yapacaksa, haberimizi “bir mağdur transseksüel” üzerinden kurgulamak ve duygu sömürsü yapmak yerine, transfobinin varlığı, var olma nedenleri, neden ortadan kaldırılamadığıyla ilgili sorular soruyoruz.

LGBTİ içerikli haberlerde nelere dikkat etmemiz gerekiyor:

Medya çalışanları, cinsiyet, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ayrımcılığına karşı farkındalığın geniş bir tabana yayılması sürecinde önemli bir rol oynadıklarının bilincinde olmalıdır.

Cinsel yönelimleri ve cinsiyet kimlikleri nedeniyle ayrımcılığa maruz kalan lezbiyen, gey, biseksüel, trans ve intersekslerin sorunlarına daha fazla ilgi göstermelidir.

LGBTİ'lerin bedenlerinin cinsel çağrışımlar yaratacak biçimde, gereksizce görselleştirilmesinin önüne geçmeli ve salt cinsel nesnelere olarak algılanmalarına izin vermemelidir.

Dilin içinde yerleşik, bir cinsel yönelimi/cinsiyet kimliğini diğeri karşısında aşağılayan cinsiyetçi ve homofobik/bifobik/transfobik sözcük ve söylemlerin dönüştürülmesi konusunda duyarlı olmalı, yanlı sözcük ve terimleri kullanmak yerine eşitlikçi bir söylemi geliştirmek için çaba göstermelidir.

Medyadaki her türlü içerikte, cinsiyetleri, cinsel yönelimleri ve cinsiyet kimlikleri ne olursa olsun, farklı yaş, görüntü, fikir, görev ve rollere sahip insanların sunumunda, gelenekler, alışkanlıklar, cinsiyetçi, homofobik ve transfobik kalıp yargılar dışına çıkılması konusunda gereken özeni göstermelidir.

Her türlü içeriğin oluşturulmasında, heteroseksüel bireylerin olduğu kadar, LGBTİ'lerin ve LGBTİ oluşu konusunda görüşlerini, deneyim ve uzmanlıkları çerçevedeki bilgilerini topluma yansıtmalıdır.

LGBTİ'ler arasında olumlu rol modeli olabilecek örneklerin haberleştirilmesi ve programlarda kullanılmasına öncelik vermelidir.

Haberin içeriği ile hiçbir ilgisi olmadığı halde kişilerin cinsiyet, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliklerinin belirtilmesi ayrımcılıktır. Heteroseksüel ve erkek bireylerden

bahsederken “heteroseksüel” ve “erkek” olduğunu belirtilmezken; kadın, eşcinsel, biseksüel ve trans bireylerden bahsederken de haberle doğrudan ilgisi olmadığı durumlarda bu tanımlamaların belirtilmemesi gerekir.

“Gey” sözcüğü, erkek eşcinselleri tanımlamak için kullanılmaktadır. Türkiyeli LG-BTİ örgütler, eşcinselliğe dair yabancılaşmanın bir nebze de olsa ortadan kalkması için, yabancı dillerde “gay” olarak kullanılan sözcüğün Türkçe okunduğu gibi yazılmasına karar verdiler. Türk Dil Kurumu da “gey” sözcüğünü, “eşcinsel erkek” tanımı ile Türkçe sözlüğe almıştır.

“Eşcinsel olduğunu itiraf etti” cümlesindeki “itiraf etti” ifadesi medyada ve halk arasında yaygın olan yanlış kullanımlardan biridir. Eşcinsellik, bir suç ya da yanlışlık olmadığı için itiraf edilecek bir durum söz konusu değildir. Bunun yerine “eşcinsel olduğunu açıkladı” cümlesi daha uygundur.

Yaygın medyada trans bireyleri tanımlamak için genellikle “travesti” kelimesi kullanılıyor. Öncelikli olarak, kişinin dış görünüşünden eşcinsel mi, trans mı olduğu ayırımına varmak mümkün değildir. Haberin vazgeçilmez unsuru olması halinde, genel geçer tanımlamalar kullanmak yerine doğrudan kişinin kendisine sorulmalı, mümkün olmadığı durumlarda tanımlamanın doğru kullanımı araştırılmalıdır.

“Travesti olarak çalışan ...”, haberlerde yaygın olarak bu yanlış kullanım tekrar edilmektedir. Travesti olmak, “travestilik” adı altında, gerçekte var olmayan bir meslek olarak sunulmakta ve “fuhuş”la arasında doğrudan bir bağ kurulmaktadır. “Travestilik” diye bir meslek olmadığı gibi, her travesti de seks işçisi değildir.

“Gerçek adı ... olan travesti...” haberlerde trans bireylerin kimlikteki adları kişilerin onayı alınmadan kullanılmaktadır. Bunun yerine kişinin kendisini tanımladığı adı veya adı-soyadı kullanılmalıdır.

Cinsiyet değiştirme/düzeltilme ameliyatı yerine “cinsiyet geçişi ameliyatı” ya da “cinsiyet inşası ameliyatı” ifadelerinin kullanılması gerekmektedir. Atanmış cinsiyeti esas alan “değiştirme” gibi ifadeler transların beyanları ve hissettikleri dışındadır daha az “kadın” ya da “erkek” oldukları algısının güçlendirerek ötekileştirmeyi arttırmaktadır.

Transseksüel bireylerin cinsiyet geçişi ameliyatları hakkında, haberle hiçbir ilgisi olmadığı halde bilgi verilmesi ayrımcılıktır. Bundan önem ve hassasiyetle kaçınılması gerekir. Yine trans bireylerin geçiş süreçlerini marjinal, magazin el bir olay olarak haberleştirmek özel hayatın ihlali olduğu gibi; toplumda translara dönük yerleşik önyargıları beslemektedir.

LGBTİ örgütlerin basın açıklamaları, eylemleri sonrasında “Kendini transseksüel, eşcinsel diye adlandıran bir grup” şeklinde bir tanımlama kullanılmaktadır. Bu tanımlama yerine eylemi yapan örgütün ismi ile birlikte “... derneğin/oluşumunun üyeleri” ya da “.....Derneği/Oluşumu” şeklinde kullanımının tercih edilmesi gerekir.

“Homoseksüel”in İngilizcesi olan “homosexual” sözcüğü, ilk olarak eşcinselliği hastalık olarak tanımlamak için kullanılmış bir sözcüktür. Türkçeye İngilizceden geçmiş biçimde kullanılan “homoseksüel” sözcüğü, halen insanların kafasında “hastalık” algısını yaratabildiğinden, bu yanlış algıyı silmek adına, LGBTİ örgütlerin de tercih ettiği homoseksüel’in Türkçe karşılığı olan “eşcinsel” sözcüğünü kullanmak uygun olacaktır.

“Cinsel tercih” ifadesinin eşcinselliği, biseksüelliği ve transseksüelliği tanımlamak için kullanımı tamamen yanlıştır. Eşcinsellik ve biseksüellik, heteroseksüellik gibi bir cinsel yönelim; transseksüellik ise bir cinsiyet kimliğidir. “cinsel tercih” yerine, bu tanımlamalara uygun olarak, “cinsel yönelim” veya “cinsiyet kimliği” kavramlarının kullanılması gerekmektedir.

LGBTİ'lere ilişkin haberlerde, eşcinselliğe ilişkin aşağılama amacıyla kullanılan argo sözlüklere gönderme yaparak başlık atılmaması ve bu yönde haber yapılmaması gerekir. “LGBT Derneğinin davası için top mahkemede” gibi gereksiz ima ve göndermelerden kaçınılması, ayrımcılığı tekrar üretmemek adına önemlidir.

LGBTİ'lerin de dahil olduğu olaylarla ilgili haberlerde, LGBTİ'lerin şiddetle ve militarizmle ilişkilendirilmemesi gerekir. “Travesti terörü” ve “travestiler saldırdı” gibi ifadelerin kullanılması, kendilerine karşı uygulanan şiddeti göstermeden, trans bireyleri durduk yere şiddet uygulayan bireylermiş gibi yansıtarak tarafsız habercilik ilkesine ters düşen bir ayrımcılığı içermekle birlikte, genel olarak LGBTİ'ler için de şiddete eğilimli olduğu yönündeki yanlış yargıyı beslemekte; halkı kin ve düşmanlığa sevk ederek LGBTİ'lere karşı şiddeti meşrulaştırmaktadır.

LGBTİ'lerle ilgili konulara, sadece “üçüncü sayfa haberi” şeklinde şiddet ve acı yüklü içeriklerde ya da magazin haberleri içinde değil, gazete ve/veya diğer yayın organlarının niteliğine göre uygun bölümlerinde de yer verilmesi gerekir.

LGBTİ oluşumlarından, sadece LGBTİ'lere ilişkin sorunlar ile ilgili değil, ülke ve dünya gündemi ile ilgili başka konularda da görüş alınır, sadece “kendi sorunları” ile ilgilenen ve bu sorunlar üzerinden görünür olan insanlar olarak algılanmasının önüne geçilmiş olur.

LGBTİ'lere ilişkin başarı hikâyelerine de yer verilerek, LGBTİ'lere yönelik önyargı ve homofobiyle mücadeleye katkı sağlamış olmanın yanında, LGBTİ'lerin kendilerini yalnız ve yanlış hissetmelerinin önüne geçilmiş de olur.

LGBTİ'ler için kullanılan “Üçüncü Cins” tanımlaması yanlıştır. Lezbiyen, eşcinsel kadın; gey, eşcinsel erkek demektir. Biseksüel sözcüğü, her iki cinsiyete de cinsel/duygusal yönelimi olan kadın veya erkek bireyler için kullanılmaktadır. Ayrıca transseksüeller de, kendini transseksüel kadın ve/veya trans kadın ve transseksüel erkek ve/veya trans erkek olarak tanımlayabilmektedir. Ayrıca, erkek ve kadın şeklinde ikili cinsiyet tanımlamasının yanında, biyolojik olarak her iki cinsiyetin özelliklerini de taşıyan, doğumda gerek cinsel anatomisi gerekse de cinsel organları tipik erkek veya kadın tarifine uymayan bireyler için interseks sözcüğü kullanılmaktadır.

Toplumsal Cinsiyet

Kadınların toplumdaki eşitsiz konumunu pekiştiren sözcükler kullanmıyoruz. Bunun yerine, “uygun” sözcükleri düzenli bir biçimde kullanarak, belli bir sözcüğün belli bir insan grubu için neden olumsuz ya da uygunsuz bir anlam kazandığını açıklayarak, toplumda belli kişilere ilişkin algının değişmesinde aktif bir rol üstlenmeyi tercih ediyoruz.

Örneğin, son ekleri «adam, adamı» olan terimler, cinsiyetçi ya da kadınları görünmez kılan sözcükler arasında sayılabilir. Ofisboy, fabrika kızı gibi terimler ise, böyle adlandırılan kişileri çocuk konumuna düşürebilir.

“Bilim adamı” yerine “bilim kadını, bilgin” ya da “bilginler”; “devlet adamı” yerine “devlet yöneticisi, politikacı, politik önder”; “iş adamları” yerine “iş çevreleri, işveren çevreleri” ya da “iş dünyası”, “insanoğlu” yerine “insan soyu, insanlık, insan türü, insan toplumlari, halklar” terimlerini kullanıyoruz.

Konuyla ilgili diğer örnekleri sıralamak gerekirse, “centilmenlik anlaşması” yerine “sözlü anlaşma”; “çalışan anne/kadın” yerine “ev dışında çalışan anne/kadın”, “hizmetçi” yerine “ev işçisi/yardımcı”, “hayat kadını” yerine “seks işçisi”; “kadın sürücü” yerine “sürücü”, “kısır” yerine “çocuğu olmayan” diyoruz.

“Çocuk sarkıntılığı” yerine “çocuğa yönelik cinsel istismar”, “homo/ibne” yerine “eşcinsel”, “kızlık soyadı” yerine “evlenmeden önceki soyadı” terimlerini kullanıyoruz.

İrkçilik, ayrımcılık

Olayla doğrudan ilgisi bulunmadıkça, insanların işledikleri suçları onların milliyetine, dinine, cinsiyetine, cinsel eğilimine, hastalığına ya da engelli olup olmama-

sına dayandırmıyoruz. Kişilerin bu özelliklerini vurgulamıyoruz. Ayrımcılık, ırkçılık ve şiddeti kışkırtmaktan kaçınıyoruz. “Rum hırsız”, “Ermeni katil”, “Romen dolandırıcı” gibi tanımlamalar yapmıyoruz.

Benzer biçimde, “Türk”lük vurgusunu da öne çıkartmıyoruz. Örneğin, “Türk’e casus suçlaması” (Hürriyet), “Türk füzelerine savsaklama” (Yeni Asya), “Türkiye karanlıkta kalmaz” (Emek), “Türk kızının dramı” (Günaydın), “Türk kadınının tarihi elbiseleri” (Son Çağrı) gibi başlıkları kullanmıyoruz.

Gazeteci şiddete karşıdır. Her türden şiddeti haklı gösteren, özendiren, kışkırtan yayın yapmıyoruz. Uluslararası anlaşmazlıklarda, şiddeti çözüm yolu olarak savunmuyoruz.

Amerika Birleşik Devletleri’nin (ABD) Irak’a saldırısının tartışıldığı günlerde Türkiye’nin Irak’a asker göndermesi gündemdeyken “Üç yıl Irak’tayız” gibi bir başlık atmıyoruz. Kendimizi Türkiye Cumhuriyeti Devleti, ordusu, kurumları ile özdeşleştirmiyoruz. “Başbakanımız”, “yurda döndü”, “anavatan”, “yavru vatan” terimlerini kullanmıyoruz.

Haberlerimizde “şehit”, “terörist”, “provokatör”, “gazi” gibi tanımlamalar yapmıyoruz. Olaylara ve olayların öznelerine eşit mesafede durmaya çalışıyoruz.

Bir ulusun, bir topluluğun ve bireylerin kültürel değerlerini ve inançlarını veya inançsızlığını saldırı konusu yapmıyoruz, insanlar, topluluklar ve uluslararası nefreti, düşmanlığı, körükleyici yayınlardan kaçınıyoruz.

Millet, ırk, etnisite, cinsiyet, dil, din, sınıf ve felsefi inanç ayrımcılığı yapmadan, tüm ulusların, tüm halkların, tüm cemaatlerin ve tüm bireylerin haklarını ve saygınlığını tanıyoruz.

Ayrıca, “engellilik” konusunda da dikkatliyiz. “Özürlü” yerine “engelli” diyor; olayla doğrudan bağlantısı bulunmadığı sürece kişilerin “engelliliklerini” vurgulayacak haberler yapmıyoruz. Kendisini “sakat”, “özürlü” kavramlarını kişilerin kullanımı doğrultusunda kullanıyoruz.

Haberlerimizi nesnel ölçütler kullanarak hazırlıyoruz; sıfat kullanmıyoruz, insanları “güzel”, “çirkin”, “esmer”, “beyaz”, “iyi”, “kötü” olarak sınıflandırmıyoruz.

Şiddetin haberleştirilmesi

Medya çalışanları, LGBTİ’lerin uğradıkları kötü muamele, baskı ve şiddetin haberleştirilmesinde özellikle şu noktalara dikkat etmelidir:

Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ayrımcılığına dayalı şiddet hiçbir biçimde meşru gösterilmemeli, şiddetin toplumsal düzlemdeki önemini azaltacak sansasyonel ifadelerden ve mizah malzemesine dönüştürme eğilimlerinden uzak durulmalıdır.

Mağdurun kimliği gizli tutulmalı, kimliğin teşhisine yarayacak diğer bilgiler de verilmemelidir (ad, fotoğraf, adres, yerel odaklı haberler için yerleşim birimi vb.).

Konuşulacak kişinin rızası önceden sorulmalı ve kişi, konuşması sonrasında karşılaşılabileceği olası riskler konusunda bilgilendirilmelidir. Bu bilgilendirme çerçevesinde mağdura teşhis edilip edilmemeye karar verme hakkı tanınmalıdır.

Cinsel yönelimleri ve cinsiyet kimlikleri nedeniyle şiddete uğrayanlarla ilgili haberlerde mağdurların onurunun korunmasına gereken özen gösterilmelidir. Bu ilke özellikle şiddet sonucu yaşamını yitirenlerle ilgili haberlerde de büyük önem taşımaktadır.

Mağduru küçük düşürücü durumlarda gösteren fotoğrafların kullanılmasından kaçınılmalıdır.

Taciz ve tecavüz gibi cinsel şiddet suçlarının haberleştirilmesinde kullanılan dile özen gösterilmelidir. Saldırganın ifadesinden yararlanılarak hazırlanan metinlerin mağdur açısından yaralayıcı olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu haberlerde kullanılan görsel malzeme ile anlatım biçiminin pornografik ve özendirici cinsel içerikte çağrışımlar yaratmamasına dikkat edilmelidir.

Sorumlu bir anlayış benimsenerek şiddete uğrayan ya da risk altında olanlar, çözüm yolları ve yöntemleri konusunda bilgilendirilmeli, var olan kuruluş ve yardım hatlarının erişim bilgileri haberde yer almalıdır.

LGBTİ'lere yönelik suçlarda medya mağduru ifşa etmektedir. Oysa mağdurun değil, suçlunun deşifre edilmesi gerekmektedir. Mağdurun uğradığı şiddet ve ayrımcılık, mağduru edilgen bir özne biçiminde ortaya koyarak değil; olayın failinin eylemlerini görünür kılacak şekilde ifade edilmelidir. ("dayak yedi" değil, "fail şiddet uyguladı"; "bıçaklandı değil, bıçakladı" vb.).

İntihar haberleri

"Bireyin kendi öz benliğine yönelik şiddet eylemi" olarak tanımlanan intihar olaylarını, çok mecbur kalmadıkça haberleştirmiyoruz.

Medyada yer alan intihar haberlerinin, taklit intihar vakalarına yol açabileceğini hatırlıyoruz, istatistikler gösteriyor ki, intihar olaylarındaki artış, daha çok kopya edilen intiharın gerçekleştiği bölgede gözleniyor.

Haberleştirmek zorunda kalırsak, haber çerçevesini aşan ve okuyucuyu etki altında bırakacak nitelik ve genişlikte haber hazırlamıyoruz.

İntihar biçimini, olayla ilgili detayları, intihar eden kişinin ismini açıklamıyoruz. Olayı gösteren fotoğraf, resim veya film yayınlamıyoruz. Romantik söylemler, olayı öyküleştiren anlatımlar kullanmıyoruz.

İntihar olayını haberleştirmek zorunda kalırsak, «bir intihar», «intihardan ölüm», «bir intihar girişimi» gibi cümleler kullanıyor; «başarılı bir intihar girişimi», «başarısız bir intihar girişimi», «okulunun en sevilen ve başarılı öğrencisiydi»... demiyoruz.

Veda mektuplarına haberimizde yer vermiyoruz. İntihar olaylarına, kendimizce, basit açıklamalar getirmiyoruz. “Bu genç çocuk ölmek istedi, çünkü kimse onu sevmiyordu”, “sadece bir yardım çığlığıydı” gibi yargıları haberimize yansıtıyoruz.

Okuru intihara özendirmeyecek, düz bir haber yazıyoruz. Haberın sonuna, intihara eğilimli olanların psikolojik destek alabilecekleri telefon numaralarını ekliyoruz.

YANLIŞ SORULARA DOĞRU CEVAPLAR

Mutsuz bir ailede mi büyüdüünüz?

“Eşcinselliğın mutlaka bir nedeni vardır ve bu neden de bize dayatılan standart mutlu çekirdek ailedeki bir aksaklıktan kaynaklanıyor” yaklaşımıyla sorulmuş bir soru. Mutsuz bir ailede çocukların hepsi neden eşcinsel olmuyor, ya da mutlu bir ailede çocukların hepsi neden heteroseksüel olmuyor?

Her şeyi tatmış insanlar hayatında farklılık olsun diye, doyumсуzuluktan eşcinselliğe yöneliyor... Siz neden eşcinsel oldunuz?

Bu soru eşcinselliğın nedenine ilişkin bir önyargının uzantısıdır. Cinsel yönelimler ve kimliklerin oluşumu konusunda farklı çevreler farklı önyargılar geliştirebilirler. Örneğın eşcinselliği kapitalizmin arttığı olarak değerlendirenler de, yoksulların tek eğlencesi olarak tanımlayanlar da, zenginlerin hafta sonu hobisi olarak yorumlayanlar da vardır. Aslında her grup, eşcinselliği kendi grubunun dışında bir varoluş olarak tanımlama isteğı içindedir. Bu, “eşcinsellik öteki grupların içinde olabilir, ancak bizim içimizde olamaz” yaklaşımı ile bağlantılıdır. Eşcinseller toplumun her kesiminde ve her grubun içinde olabilirler. Sadece belli bir meslek grubuna, etnik gruba, yaş grubuna, sınıfa ait olarak kategorilendirilemezler.

Eşcinsellik genetik mi, çevresel mi, yoksa psikolojik mi?

Eşcinselliğın nedenine ilişkin yapılan hiçbir araştırma eşcinselliğın, heteroseksüelliğın, biseksüelliğın nedenini açıklayamamaktadır. Pozitif bilimler, açıklayamadıkları olgular için “çoklu neden” kuramı ile hareket etmektedir. Yani eşcinselliğın, biseksüelliğın, heteroseksüelliğın nedeni genetik, çevresel, psikolojik vs. olabilir ya da hiçbiri olmayabilir. Ancak bizim sorgulamamız gereken, eşcinselliğın nedeni değil, eşcinselliği bir nedene bağlama ihtiyacı duyuyor olmamızdır.

Küçükken tacize/tecavüze mi uğradınız?

Eşcinselliğın normal bir yönelim olmadığı, mutlaka kötü bir deneyim sonrasında ortaya çıktığına ilişkin yaygın düşüncenin arkasında, eşcinsel erkek ve kadınların küçükken tecavüze veya tacize uğradığı, bu yüzden eşcinsel olduğuna inanmak yatar. Cinsel yönelimi neyin belirlediğı ya da bir şeyin belirleyip belirlemediğı bugün için bilinmiyor. Ancak bu alanda yapılan araştırmalar, eşcinselliğın, biseksüelliğın, heteroseksüelliğın nedeni içerisinde taciz ve tecavüz olduğu konusunda bir bilgi vermemektedir.

Eşcinsellik günah mı?

Eşcinsellik üzerinden yapılan tartışmalarda kutsal kitaplarda yer alan bazı bölümlerden bahsedilmektedir. Bu konu farklı dinlerde farklı şekillerde yorumlanmaktadır. Eşcinselliğın yasaklandığını savunan yorumların yanında, bu yasaklamanın rıza dışında gerçekleşen ilişkilere yönelik olduğunu savunan yorumlar da mev-

cuttur. Direkt olarak kutsal kitapta eşcinsel yönelimin günah olarak tanımlandığı ve cezalandırılması gerektiğine dair bir cümle geçtiği konusunda uzlaşa söz konusu değildir. Eşcinselliği günah olarak değerlendiren dini otoriteler yanında, bir kişinin cinsel yöneliminin o kişiyi günahkar olarak tanımlamayacağı görüşü de, son dönemde bazı dini otoritelerce konu edinilen bir gündem olmuştur. Dinin eşcinselliğe ilişkin yorumları daha çok o toplumun dine yüklediği kültürel anlamlardan doğru ortaya çıkabilmektedir.

Eşcinsellik suç mu?

Tarihin farklı dönemlerinde, farklı ülkelerde, eşcinsel bireyler sırf cinsel yönelim nedeniyle hapse atılmış, öldürülmüş, işkenceye maruz kalmışlardır. Örneğin, Almanya'daki Nazi döneminde eşcinsellik suç sayılmış ve soykırım eşcinsel bireylerle de uygulanarak toplama kamplarında imha edilenler arasında eşcinsel bireyler de yer almıştır. Dünyanın çeşitli ülkelerinde eşcinsellik hâlâ suç sayılabiliyor ve para cezasından ölüm cezasına kadar çok çeşitli şekillerde cezalandırılabilir. Ancak eşcinsellik Türkiye'de suç değil. Yani eşcinselliği yasaklayan herhangi bir kanun maddesi bulunmuyor. Bunun yanında, cinsel yönelimi heteroseksüelden farklı olan bireyleri, uğrayabilecekleri bir ayrımcılıktan koruyacak yasalar da henüz Türkiye'de mevcut değil. Bu nedenle, yasalardaki bazı boşluklar ya da yoruma açık "genel ahlak" gibi kavramlar homofobik yorumlamalarla eşcinsel bireylerin aleyhine uygulamalara yol açabiliyor ve eşcinsel bireyler sırf cinsel yönelimleri nedeniyle hukuksal süreçte ayrımcılığa uğrayabiliyorlar ve adil yargılama hakları ellerinden alınabiliyor.

LGBTİ dernekleri neden var? Eşcinselliği özendirme mi çalışıyorsunuz?

Eşcinsel dernekleri, bireylerin bir araya gelmelerini, örgütlenmelerini sağlamak ve böylece uğradıkları ayrımcılık ve şiddetle mücadele edip, eşcinsel bireyleri güçlendirmek ve desteklemek için vardır. Türkiye'de olduğu gibi, dünyanın birçok ülkesinde, lezbiyen, gey, biseksüel, travesti ve transseksüel (LGBT)'lerin de bir araya gelip sosyalleşmeye ve ortak politikalar üretip hakları için mücadele etmeye ihtiyaçları vardır. Eşcinselliğe özendirilerek eşcinsel olunacağı düşünesi, temelsiz ve gerçek dışıdır. Cinsel yönelim, özenti yoluyla oluşmaz. Hayatları boyunca toplum tarafından sistematik olarak heteroseksüellik dayatıldığı ve özendirildiği halde cinsel yönelimi eşcinsel/biseksüel olan bireylerin var olması da bunun bir göstergesidir.

Cinsel yönelim bir seçim değildir. Çünkü;

Cinsel yönelim birçok insanda henüz cinselliği yaşamamışken, ergenliğin ilk dönemlerinde ortaya çıkar. Bazı insanlar uzun süre eşcinselliğini heteroseksüelliğe dönüştürmeye çok çalıştığını fakat başarısız olduğunu belirtmiştir. Bu sebepler-

den dolayı psikologlar cinsel yönelimin birçok insan için, istediğinde değiştirebileceği bilinçli bir seçim olmadığı görüşündedirler.

Eşcinsellik, biseksüellik ve transseksüellik haberlerde bir hastalık gibi gösterilmemelidir. Çünkü;

Psikologlar, psikiyatrlar ve diğer ruh sağlığı uzmanları eşcinselliğin bir hastalık, ruhsal bozukluk veya duygusal sorun olmadığına karar verdiler. Son 35 yılda yapılan daha objektif çalışmalar bize eşcinselliğin duygusal veya sosyal sorunlarla ilgisi olmadığını göstermiştir. Eşcinsellik geçmişte bir hastalık olarak görülüyordu, çünkü ruh sağlığı uzmanlarının ve toplumun eşcinsellik konusunda önyargılı bilgileri vardı. Bunun sebebi de birçok çalışmanın sadece terapideki eşcinselleri kapsamıydı. Hâlbuki araştırmacılar terapide olmayan eşcinselleri araştırdığında eşcinselliğin bir ruh hastalığı olmadığı anlaşıldı. 1973'te Amerikan Psikiyatri Derneği yapılan yeni araştırmaları önemli buldu ve eşcinsellik terimini ruhsal ve duygusal bozukluklar listesinden çıkardı. 1975'te Amerikan Psikoloji Derneği de bunu destekleyen kararlar aldı. Her iki dernek de eşcinsellik ile hastalık ilişkilendirilmesini sonlandırmak amacıyla ruh sağlığı uzmanlarını uyardı. Bu karar yapılan yeni araştırmalarla her iki kurum tarafından tekrar onaylandı. Türkiye'deki psikiyatri de eşcinselliğin hastalık kategorisinden çıkarılmış halini, yani DSM 4'ü kullanıyor.

Eşcinselliği "tedavi ettiğini", "terapiyle tedavi edebildiğini" söyleyen kişilere itibar etmemek gerekir. Çünkü:

Eşcinsel yönelimin bir hastalık olmamasına ve eşcinsel bireyleri heteroseksüel bireylere dönüştürmenin hiçbir bilimsel gerekçesi olmamasına rağmen, bazı bireyler kendilerinin ya da başkasının(örneğin çocuklarının) cinsel yönelimini değiştirme arayışı içine girebilirler. Böyle bir terapi yapan bazı terapistler hastalarının cinsel yönelimini değiştirdiklerini (eşcinselden heteroseksüele) raporlamışlardır. Yakından ve detaylı inceleme bu raporların pek çok yönden şüphe yarattığını gösteriyor: pek çok yargı ruh sağlığı uzmanlarından çok cinsel yönelim hakkında ideolojik fikirlere sahip olan kurumlar tarafından öne sürülmüş; tedaviler ve getirileri zayıf belgelerle kanıtlanmış ve tedaviden sonraki hasta takip süresi çok kısa tutulmuş. 1990'da Amerikan Psikoloji Derneği, değiştirme terapisinin işe yararlılığı konusunda hiçbir bilimsel bulgunun olmadığını ve bu terapinin yarardan çok zarar verdiğini belirtmiştir. Bir kişinin cinsel yönelimini değiştirmek sadece cinselliğini değiştirme meselesi değildir; o kişinin duygusal, romantik ve cinsel hislerini, ayrıca sosyal kimliğini ve öznelliğini değiştirmeyi gerektirir. Bazı ruh sağlığı ilgilileri cinsel yönelimi değiştirmeye yeltense de diğerleri, hastalık olmayan ve tamamen insanın kişiliğine ait bu özelliğini değiştirme denemelerinin etik olup olmadığını tartışıyorlar. Eşcinsellerin hepsi cinsel yönelimlerini değiştirecek terapiye ihtiyaç duymuyor. Eşcinseller de herhangi biri gibi herhangi bir sebepten tedavi isteyebilir. Eşcinselliklerine bağlı olarak da açılmayla ilgili yardım veya önyargı, şiddet ve ayrımcılıkla baş etmeyle ilgili psikolojik destek isteyebilirler.

NEFRET NEDİR?

Nefret suçları

Nefret suçları, eşitlik ve birlikte yaşama idealine yönelik tehdit teşkil eden ayrımcılık ile oldukça bağlantılıdır. Ayrımcılık ve nefret suçları; hoşgörüsüzlük, önyargı, nefret tarafından beslendiklerinden, ortak bir politik tutumun sonucudurlar. Kimliklerinden dolayı bazı kişilerin hizmet almamaları gerektiğini düşünen zihniyet ile yine kimliklerinden dolayı bazı kişilerin öldürülmeleri, dövülmeleri vb. sonucuna varan zihniyetin birbiri ile oldukça iyi anlaşacakları kuşku götürmez.

LGBTİ bireylere yönelik ayrımcılık incelenir, cinsel yönelimler ve cinsiyet kimliklerinin eşitliği üzerinden talepler sıralanırken Nefret Suçlarının önemi de ortaya çıkmaktadır. Gerek bir ideoloji olarak heteroseksizmin dışı vurum araçlarından biri olması, gerekse de toplumsal barış karşıtı diğer ideolojilerle kardeşliği nefret suçlarının hukuki sonuçlarının yanında tahmin edilenden daha fazla politik karşılıklarının olduğunu da göstermektedir. Ayrımcılık belirli bir grubu haklarından yoksun bırakmak suretiyle, nefret suçları da belirli bir grubu suç hedefi haline getirmek suretiyle eşitliğe zarar verirler. Her iki durum da, tüm insanların eşit oldukları evrensel hukuk prensibine aykırı bir pratiğe yol açmaktadır.

En sade hali ile bir suçun nefret motivasyonu ile işlenmesi, nefret suçu olarak tanımlanır. Yani; *Nefret Suçu = Suç + Nefret (Saiki) Motivasyonu* şeklinde ifade edilebilir.

Bu tip suçlarda failin mağduru hedef almasında mağdurun aidiyetleri, kimlik göstergeleri gibi sebepler rol oynar.

AGİT'in üzerinde çalıştığı ve şu aşamada ulaştığı tanım ise aşağıdaki gibidir:

Mülklere karşı işlenenler de dâhil olmak üzere, kurbanın ya da mülkün, ya da suç hedefinin; üye olduğu, bağlantısı bulunduğu, desteklediği, bağlı bulunduğu veya ilişkisinin olduğu, gerçek ya da farz edilen ırkı, etnik kökeni, dili, rengi, dini, cinsiyeti, yaşı, akıl ya da fiziksel engeli, cinsel yönelimi ve benzer bir diğer faktörden dolayı işlenen suçlara Nefret Suçları denilmektedir.

Görüldüğü gibi; nefret suçlarını daha iyi anlayabilme yolunda saik kavramı oldukça önemli bir yer teşkil ediyor. Hukuki terim olarak saik ya da motivasyon; faili suç işlemeye sevk eden, götüren duygu veya menfaate denilmektedir.

Bir suçun nefret suçu olup olmadığına nasıl karar verilebilir?

Bütün suçlar nefret motivasyonu taşımadığı gibi, azınlık ya da dezavantajlı kimliklere mensup kişilerin mağduru oldukları suçların hepsi de nefret suçu olmaya-

bilir. Mesela, bir LGBTİ birey öldürüldüğünde bu direkt bir nefret suçu mudur? Ya da öldürülenin cinsel yönelimi ya da cinsiyet kimliği bu suça nefret suçu diyebilmek için yeterli midir?

Bir suça nefret suçu diyebilmek için pratik olarak iki soru sorulabilir;

1- *Suç teşkil eden bir fiil var mı?*

2- *Nefret saiki mevcut mu?*

Bu iki şart bir arada mevcutsa ancak nefret suçundan bahsedilebilir. Birinci şartın var olup olmadığının tespiti, işlenen fiilin Ceza Kanunu'nda bir yaptırıma bağlanıp bağlanmadığıdır. Fiil, kanun tarafından ceza öngörülen fiillerdense birinci şartımız gerçekleşmiş demektir. İkinci şart yani nefret saikinin tespiti için aynı kolaylık ne yazık ki söz konusu değildir.

En önemli ve genelde kafa karışıklığına yol açan bölüm; nefret saikinin varlığının nasıl tespit edileceği meselesidir. Bir olayda “nefret saiki vardır” diyebilmek için, nefretin duygusunun bizzat varlığını analiz etmek gerekir mi, sorusuna AGİT dokümanlarındaki yaklaşım; nefretin çok yoğun ve özel bir duygusal durum olduğu bunu ölçmek, tartmak gibi bir yol yöntemin de aranması gerektiği yönündedir.

Mevzuatlarına nefret suçunu dâhil eden ülkelerin yaptıkları yasalar incelendiğinde ise bu konuda iki temel eğilimin ortaya çıktığı görülmektedir. Bu her iki eğilim “Nefret saiki mevcut mu?” sorusuna farklı metotlarla cevap aramaktadır. Bu nedenle önce bu iki farklı eğilime değinip, ardından “Nefret saiki mevcut mu?” sorumuza yeniden döneceğiz.

Kimi ülkeler “düşmanlık modeli” olarak adlandırılan ve failin suçu işlerken nefret duygusu içerisinde olduğunun ispatını zorunlu gören yasaları mevzuatlarına dâhil etmişler, kimi ülkelerse; “ayırıcı seçim modeli” yani failin suçu işlerken belirli bir kimliğe sahip kişileri hedef aldığı ancak nefret duygusunun ispatının aranmadığı bir yasal düzenlemeyi benimsemişlerdir.

“Nefret saiki mevcut mu?” sorusuna dönecek olursak;

Düşmanlık modelinin cevabı; fail suçu işlerken nefret duygusu içerisindeyse ‘evet’tir.

Ayırıcı seçim modeli ise nefret duygusunu aramaz, mağdurun kimliğinden dolayı hedef alınmış olmasını, nefret saikinin varlığı için yeterli görür.

O halde, suç olan bir fiilin nefret saiki ile işlendiği sonucuna varmak için iki yöntemimiz var; biri katı ve dar olan düşmanlık modeli, ikincisi ise geniş ve esnek

ayırıcı seçim modelidir. Belirtmek gerekir ki, ayırıcı seçim modeli'nin, nefret suçlarının yarattığı toplumsal kasvetle mücadelede daha etkili bir yöntem olacağı açıktır. Çünkü sadece homofobi ya da transfobi değil; onların yol açtığı sonuçlar da, ayırıcı seçim modeline göre nefret suçudur. Mesela; gey olduğu için yeterince güçlü olmayacağını varsaydıkları birine saldırarak cüzdanını alan failler bizzat nefret duygusu içerisinde olmaksızın, hedeflerini ait olduğu kimlikten dolayı seçmişlerdir. Bu örnekte, düşmanlık modeline göre nefret suçu oluşmazken, ayırıcı seçime göre oluşur.

Bir başka olasılık da, işlenen fiilin suç olarak tanımlanmamış olması yani birinci şartın olmadığı, ancak nefret motivasyonunun olduğu durumlardır. Her fiilin suç teşkil etmediğini yukarıda da açıklamıştık. Suç teşkil etmeyen bir fiilin, nefret saiki ile gerçekleştirilmesine de nefret olayı denilmektedir. Bazı ülkeler nefret suçları yanında, nefret olaylarının da veri takibini yapmaktadır.

Nefret suçu yasaları

1920'lerin ABD'sinde FBI tarafından, özellikle siyahlara yönelik önyargı ile işlenen suçlar ayrı bir kategoride soruşturulmaya başlansa da, Nefret Suçu Kavramı 1980'lerde ortaya çıkmıştır. İlk Nefret Suçu Yasası 1978'te California'da kabul edilmiş ve akabinde önce ABD'de, 1990'larda da Avrupa'da hızla yayılmaya başlamıştır.

Türkiye ne yapıyor?

Lezbiyen, gey, biseksüel, trans ve interseks bireylere yönelik nefret suçlarına dair nefret suçu yasaları Türkiye mevzuatında mevcut değildir. Nefret saiki cezasız bırakıldığı gibi, haksız tahrik uygulamaları ile ceza indirimlerine gidilmektedir.

Neden nefret suçu yasaları olmalı?

Nefret suçları sadece kurbanı değil kurbanın ait olduğu kimliği de hedef alan suçlardır. Bu suçların sonuçlarını sadece kurbanda değil, kurbanın hedef alınmasına yol açan kimliğine mensup diğer kişilerde de göstermesidir. Diğer suçlardan daha fazla kişiyi etkiler. Bir transeksüel öldürüldüğünde diğer transeksüeller de aynı korkuyu yaşarlar ve belki hayatlarında birtakım kısıtlamalara gider devletin almadığı önlemi kendi imkânları ile sağlamanın tedirginliği içerisinde yaşarlar. Nefret suçlarının, amaç ve sonuçları açısından sosyal anlamları vardır. Nefret suçları, hedef gruba bu toplumda güvende olmadıkları ve iyi karşılanmadıkları,

sıradakinin grubun diğer üyelerinden biri olabileceği mesajını vermektedir. Toplumsal huzuru bozar ve bu hedef grubun kendini korumasız ve güvensiz hissetmesine sebep olur.

Bu hali ile toplumda farklı kimliklerin bir arada yaşamasına yönelik ciddi bir tehdit içerirler, hatta bu hedef grup tarihsel olarak da böyle bir hikâyeye sahipse bu sonuçlar daha derin yaşanır.

Bu suçların diğer alelade suçlarla aynı kefedede tutulması, gerekli önemin verilmesi veya etkili bir önlem geliştirilmemesi, vatandaşların nefret suçu işlemeye toplumsal bir onay verildiğini düşüncelerine yol açar.

Sembolik bir anlamı vardır. Toplumun bazı suçlara karşı tavrını simgeler.

Tüm bu nedenlerle, bağımsız bir suç olarak tanımlama veya ceza arttırım sebebi saymak şeklinde nefret suçları; odağında olan bütün toplumsal grupları kapsayacak şekilde yasalaşmalıdır.

Nefret söylemi

Ayrımcı, ırkçı, homofobik, transfobik unsurlar taşıyan söylemlere nefret söylemi denilmektedir. Bu söylemler barındırdıkları ırkçı, homofobik, ayrımcı unsurlar olmaksızın genelde tek başlarına suç teşkil etmeyen söylemlerdir ancak, hakaret gibi bir suçun konusunu da oluşturabilirler.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nce 1997 yılında kabul edilen bir tavsiye kararında ise nefret söylemi şöyle tanımlanır;

“İrkçi nefret, yabancı düşmanlığı, anti-Semitizm ve hoşgörüsüzlüğe dayalı diğer nefret biçimlerini yayan, teşvik eden, savunan ya da haklı gösteren her tür ifade biçimi. Hoşgörüsüzlüğe dayalı nefret, saldırgan milliyetçilik ve etnik merkezîyetçilik, ayrımcılık ve azınlıklara, göçmenlere ve göçmen kökenli kişilere karşı düşmanlık yoluyla ifade edilen hoşgörüsüzlüğü içermektedir.”

Nefret Söyleminde en çok tartışılan husus, ifade Özgürlüğü ile nefret söylemi arasında özgürlükler aleyhine işlemeyecek bir denge kurulabilmesi meselesidir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 10. Maddesine göre ifade özgürlüğü;

- 1- Herkes görüşlerini açıklama ve anlatım özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, kanaat özgürlüğü ile kamu otoritelerinin müdahalesi ve ülke sınırları söz konusu olmaksızın haber veya fikir almak ve vermek özgürlüğünü de içerir. Bu madde, devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine bağlı tutmalarına engel değildir.

2- Kullanılması görev ve sorumluluk yükleyen bu özgürlükler, demokratik bir toplumda, zorunlu tedbirler niteliğinde olarak, ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu emniyetinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması veya yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması için yasayla öngörülen bazı biçim koşullarına, sınırlamalara ve yaptırımlara bağlanabilir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda ise ifade özgürlüğü 25. Madde ile koruma altına alınmıştır;

“Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir. Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz.”

Kimi görüşler nefret söyleminin yasal bir yaptırıma bağlanarak bir nevi yasaklanmasını, kimisi de ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiği yönündedir. Örneğin; Avrupa ülkeleri ve Kanada'da nefret söyleminin, ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmemesi eğilimi söz konusudur ancak ABD'de tersine, nefret söyleminin dahi ifade özgürlüğü kapsamında korunması ve her türlü düşünce ve önyargının toplum önünde tartışılması gerektiği görüşü hâkimdir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de; ifade özgürlüğünün düzenlendiği 10. maddenin 2. paragrafı uyarınca, bunun sadece kabul gören, zararsız veya kayıtsızlık içeren “bilgiler” ve “fikirler” için değil; aynı zamanda kırııcı, şok edici veya rahatsız edici olanlar için de geçerli olduğunu 1976 yılında verdiği Handyside-İngiltere kararı ile deklare etti. Mahkeme, ifade özgürlüğünün, demokratik toplumun esaslı temellerinden biri olduğunu, sadece memnuniyetle kabul edilen veya saldırgan ya da farklı olmayan bilgi ve düşüncelerin değil, aynı zamanda devleti veya toplumun bir kesimini sarsan, şok eden ve endişelendiren bilgi ve düşüncelerin de ifade özgürlüğü kapsamında korunduğunu belirtmiştir. Çoğulculuk, hoşgörü ve açık görüşlülüğün bunu gerektirdiğini belirten AİHM, bu ilkeler olmadan demokratik toplumdaki bahsedilemeyeceği kanaatindedir. Burada mesele nefret söyleminin de bu kapsama dâhil edilip edilmeyeceği hususunda düğümlenmektedir.

“Yeşil Ceketler” olarak bilinen Jersild-Danimarka davasında, Bir gazetecinin aşırı sağcı bir grup (Yeşil Ceketler) üyeleri ile yaptığı söyleşiyi yayınlamasından dolayı, ırkçı düşüncelerin yayılmasına yardımdan dolayı aldığı cezanın ifade özgürlüğünü ihlal ettiğini, demokrasilerde basın fonksiyonunu göz önüne alarak karar vermiştir.

Bu örnekte, ifade özgürlüğü sınırlarını geniş yorumlarken; Feret-Belçika Davasında ise; ırkçı, yabancı düşmanı seçim propagandası yapan Feret'in Belçika

Mahkemelerinden aldığı cezanın ifade özgürlüğü koruması kapsamında değerlendirilmemiş; Madde 10'un ihlal edilmediğine karar vermiştir. Mahkeme ifade özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar verirken, sözleşmenin 17. maddesi olan "Hakların Kötüye Kullanılması Yasağı"nın ihlal edildiği iddiasını da temelsiz bulurken; sözleşmenin sözüne ve ruhuna aykırı eylemlerin önlenmesi hususunda Madde 17'nin önemine dikkat çekmiştir.

AİHM'den devam edecek olursak, Nefret Söylemi-İfade Özgürlüğü ilişkisi incelediği BALSYTĖ-LIDEIKIENĖ v. LITHUANIA kararında Polonyalı ve Museviler hakkında ırkçı, milliyetçi ibareler bulunan bulunduğu için toplatılan ve dağıtımı durdurulan 2000 Litvanya takviminin yayıncısı AİHS 10. maddesi ile korunan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini iddia etse de Mahkeme, müdahalenin demokratik bir toplumda gerekliliği ve başkalarının şöhret ve haklarının korunması cümlesinden sözleşmenin 10/2 gereği ifade özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar vermiştir.

Yine Leroy v. France, kararı da benzer şekilde nefret söylemi nedeniyle verilen yerel mahkeme kararlarının İfade Özgürlüğünü ihlal etmediği sonucuna vardığı kararlardan biridir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi ise; Faurisson-Fransa kararında, Holocaust'un katliam olmadığı akademik bir şekilde ifade edilmesinden dolayı mahkum edilen Faurisson'un mahkumiyetinin Birleşmiş Milletler Siyasi ve Medeni Haklar Sözleşmesi 19. Maddesi ile korunan, ifade özgürlüğünü ihlal etmediği sonucuna varmıştır.

BM İnsan Hakları Komitesi ifade özgürlüğünün aynı sözleşmenin 20. maddesi yani "savaş propagandası ve düşmanlığı savunma yasağı ile (1. Her türlü savaş propagandası hukuk tarafından yasaklanır. 2. Ayrımcılığa, kin ve nefrete veya şiddete tahrik eden herhangi bir ulusal, ırksal veya dinsel düşmanlığın savunulması hukuk tarafından yasaklanır) 19. maddenin birlikte yorumlanması gerektiği görüşündedir.

Nefret söyleminin "yasak" kapsamında yer almaması gerektiğini savunanların farklı gerekçeleri şu şekilde özetlenebilir;

- a- Nefret Söylemine karşı mücadele etmenin en gerçekçi yollarından biri bu nefretin nasıl bir şey olduğunu görünür olmasıdır.
- b- Toplumun tepki vermesi gereken bir söylemi, yer altına hapsederek görünmez kılacaktır.
- c- Yasak olması Nefret Söyleminin ifade edilme oranını ve şiddetini yasağa bir nevi tepki olarak arttıracaktır.

- d- Demokrasi problemleri bastırarak çözüme yöntemini benimsemediğinden demokratik bir yol değildir.
- e- Yasaklar bazen ulaşılmak istenen sonucun tam tersini doğurabilir (mesela kendisini hedef alan Nefret Söylemine karşı sözlü cevap veren bir kurban birden aynı yasak nedeniyle hapis cezasının muhatabı haline gelebilir)

Nefret söyleminin yasaklanmasını savunanların argümanları ise, ifade özgürlüğünün diğer temel haklardan bağımsız ele alınamayacağı, nefret içerikli söylemlerle diğer temel hakların da ihlal edileceği ve nefrete konu olan grubun kendini güvende hissedememe, kendi kimliğini ifade edememe gibi sonuçlara götüreceği şeklindedir.

Türkiye’de medyanın sık sık taraflı, önyargılı ve ayrımcı bir dil kullandığına tanık oluyoruz. Haberlerde, özellikle de manşetler ve haber başlıklarında kullanılan provokatif, ırkçı, homofobik, transfobik, cinsiyetçi ve ayrımcı dil, toplumda düşmanlık ve ayrımcı duyguları tetikleyen, kalıp yargıları güçlendiren birer araca dönüşüyor. Her ne kadar evrensel ve ulusal gazetecilik ilkeleri, hatta bazı medya kuruluşlarının kendi gruplarının yayınladığı basın etik ilkeleri bulunsa da birçok haber ürünü bu ilkeleri ihlal edebiliyor. Böylesi bir dilin kullanılması ise toplumda huzursuzluk ve savunmasız gruplara yönelik yaygın bir önyargının yerleşmesine yol açıyor. Hedef alınan kişi ve gruplar ise tedirginleşiyor, sessizleşiyor ve demokrasinin olmazsa olmazı olan sosyal ve siyasal yaşama katılım şanslarından zorunlu feragat ediyorlar. Bu kışkırtıcı ve hedef gösterici dil kullanımı zaman zaman düşmanlaştırılan ve marjinalleştirilen grupların üyeleri ya da mekânlarına yönelik saldırılarla sonuçlanabiliyor.

Nefret söyleminin temelinde önyargılar, ırkçılık, yabancı korkusu/düşmanlığı, tarafgirlik, ayrımcılık, cinsiyetçilik ve homofobi yatar. Kültürel kimlikler ve grup özellikleri gibi unsurlar nefret söyleminin kullanılmasını etkiler, ancak özellikle de, yükselen milliyetçilik ve farklı olana tahammülsüzlük gibi koşullarda, nefret dili yükselir ve etkisini artırır.

Dördüncü kuvvet olarak adlandırılan medya (basın-yayın) en etkin kültürel iletişimlerden biridir. Bundan dolayı, çeşitliliği ve farklılığı öne çıkarmaya gücü olduğu kadar, bu çatışmayı sıradanlaştırma ve yayma konusunda da son derece etkili ve yönlendirici olabilir. Medya sorumsuz veya dikkatsiz davranırsa, ırkçılığı ve kişilerin birbirine karşı nefret duyguları üretmesini tetikleyebilir, besleyebilir ve güçlendirebilir; en kötüsü de bu tür tutumları meşrulaştırıp haklı çıkarabilir.

Basın özgürlüğü ilkesi, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi, Avrupa İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması

Sözleşmesi, Amerika Uluslararası İnsan Hakları Sözleşmesi, Afrika İnsan ve Halklar Hakları Şartı gibi uluslararası belgelerde tanımlanıyor.

Bu belgelere göre, “Herkes düşünce ve ifade özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, herkese bilgi ve düşüncelerini özgürce yayma hakkını da verir.” Ancak, bu özgürlüklerin kullanılmasında, bazı standartların da gözetilmesi gerekiyor. Gazeteci kuruluşlarının bu alanda düzenlediği pek çok belge bulunuyor.